

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΘΕΜΑ : ΦΟΡΕΑΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΔΑΔΙΑΣ –
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ**

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ : Κ.ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ ΤΑΚΗΣ

**ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΣ : ΤΖΙΜΟΤΟΥΔΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ
Α.Μ. 7881**

**ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ**

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ ΜΑΡΤΙΟΣ 2007

Θέμα εργασίας

**«Φορέας Διαχείρισης Δαδιάς – Προστασία
Περιβάλλοντος»**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΟΡΙΣΜΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	3
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
ΝΟΜΟΣ 1650/86 ΑΡΘΡΟ 30	6
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ - ΈΛΕΓΧΟΣ ΒΙΟΠΙΚΟΙΛΟΤΗΤΑΣ	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	17
Διαχείριση Δασών	17
1.1 Τα Δάση	17
1.2 Το δίκτυο των Προστατευόμενων Περιοχών της χώρας ...	18
1.3 Υπάρχουσες απειλές και προβλήματα προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος	26
1.4 Διαχείριση δασών	29
1.5. Μελλοντικές ενέργειες	35
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	37
Διαχείριση Δαδιάς	37
2.1. Βιότοποι	37
2.2. Ιστορία διαχείρισης Δαδιάς	38
2.3. Δράση της WWF για την Δαδιά.....	40
2.4. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Διαχείρισης του Δάσους της Δαδιάς	43
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	45
3.1. Το χρηματοδοτικό μέσο LIFE	45
3.2. Στόχοι Προγράμματος.....	46
3.3. Δράσεις Προγράμματος.....	48
3.4. Διοίκηση και Χρηματοδότηση.....	55
3.5. Πρόγραμμα LIFE για την Δαδιά.....	55
3.5.Φορέας διαχείρισης Δαδιάς.....	59
3.6.Κοινή υπουργική απόφαση.....	61
Συμπεράσματα	63
Βιβλιογραφία	66

ΟΡΙΣΜΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Το πρόβλημα της υποβάθμισης του περιβάλλοντος απασχολεί έντονα εδώ και τρεις σχεδόν δεκαετίες όλες τις χώρες του κόσμου. Τι ακριβώς όμως είναι το λεγόμενο περιβάλλον. Περιβάλλον λέμε τον χώρο μέσα στον οποίο ζούμε και δραστηριοποιούμαστε. Η ύπαρξη μας εξαρτάται απόλυτα από αυτό. Αποτελείται από ένα πολύπλοκο σύνολο φυσικών, βιολογικών και άλλων σχέσεων. Το περιβάλλον δεν είναι στατικό γιατί τα επιμέρους στοιχεία του μεταβάλλονται διαχρονικά.

Σε ελληνικό νομοθέτημα που ρυθμίζει θέματα ρύπανσης του περιβάλλοντος από βιομηχανίες ως περιβάλλον ορίζεται «ο περιβάλλον των ανθρώπων χερσαίος, θαλάσσιος, και εναέριος χώρος, μετά των εν αυτό χλωρίδος και πανίδος, των φυσικών πόρων και στοιχείων πολιτισμού, ως ταύτα διαμορφώθηκαν εκ της δραστηριότητας του ανθρώπου»¹.

Ο ορισμός αυτός καλύπτει πέραν του φυσικού περιβάλλοντος και το ανθρωπογενές περιβάλλον όμως η παραπάνω διατύπωση δεν έχει περιλάβει ρητά και τους άλλους πλὴν των θαλασσών υδάτινους πόρους, τους ποταμούς και τις λίμνες αλλά φαίνεται ότι οι τελευταίοι αυτοί συμπεριλαμβάνονται στους φυσικούς πόρους που βρίσκονται μέσα στο χερσαίο χώρο που αναφέρει ο ορισμός.

Τα τελευταία χρόνια επικρατεί σε μεγάλο βαθμό η έννοια της βιωσιμότητας του περιβάλλοντος ως η ιδανική λύση περιορισμού της ρύπανσης στο περιβάλλον. Ειδικότερα αναγνωρίζεται ότι θα πρέπει σε κάθε χρήση του περιβάλλοντος να

¹ Προεδρικό Διάταγμα 1180/8, 1981

επιδιώκεται η βιωσιμότητα δηλαδή η διασφάλιση και προαγωγή του περιβάλλοντος προκειμένου να μπορέσει να χρησιμοποιηθεί και από τις επόμενες γενιές.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τις τελευταίες δεκαετίες το πρόβλημα της ρύπανσης του περιβάλλοντος απασχολεί όλο και πιο πολλές χώρες, ανάμεσα σε αυτές και η Ελλάδα. Επίσης παρατηρείται μία ευαισθητοποίηση γύρω από το περιβάλλον και προσπάθεια ενημέρωσης προκειμένου να επιτευχθεί αειφορία και να προστατευτεί από την αλόγιστη χρήση του.

Έννοιες όπως περιβάλλον, ρύπανση του περιβάλλοντος, προστασία του περιβάλλοντος, ρύποι, προστατευόμενες περιοχές, κλιματική αλλαγή, ερημοποίηση κ.α. εισέρχονται όλο και περισσότερο στο λεξιλόγιο μας και συνεχώς γίνονται προσπάθειες εξεύρεσης λύσεων.

Στην Ελλάδα γίνονται σημαντικές προσπάθειες για την ενημέρωση των πολιτών γύρω από τα προβλήματα του περιβάλλοντος. Η σωστή ενημέρωση και η ευαισθητοποίηση των πολιτών μπορεί να βοηθήσει σημαντικά στην προστασία ορισμένων περιοχών και στην μείωση της ρύπανσης.

Η παρούσα μελέτη, καλύπτει ορισμένα από τα σημαντικότερα προβλήματα του περιβάλλοντος, δηλαδή αυτό της προστασίας του και διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών.

Η μελέτη σαν στόχο έχει να περιγράψει:

Τα προβλήματα που υπάρχουν σχετικά με το περιβάλλον.

Πώς αντιμετωπίζεται η ρύπανση του περιβάλλοντος και ποιες είναι οι αρνητικές της επιπτώσεις.

Ποιες είναι οι πολιτικές που υιοθετεί η Ευρωπαϊκή Ένωση προκειμένου να προστατέψει το περιβάλλον

Ποιες είναι οι προστατευόμενες περιοχές και τι μέτρα λαμβάνονται για αυτές
Τι γίνεται στην περίπτωση του δάσους Δαδιάς και ποια προγράμματα έχουν υιοθετηθεί.

Τι αναμένεται να γίνει στο μέλλον

Η Ελλάδα έχει ένα πλούσιο περιβαλλοντικό απόθεμα, το περιβάλλον είναι λιγότερο υποβαθμισμένο σε σχέση με άλλες χώρες και διακρίνεται για την υψηλή βιοποικιλότητα σε συνδυασμό με μεγάλη ποικιλία βιοτόπων, την ποιότητα των νερών και των ακτών της χώρας κ.α.

Με άλλα λόγια η χώρα μας έχει ένα πλούσιο φυσικό περιβάλλον το οποίο είναι αναγκαίο να προφυλάξει και να το κάνει βιώσιμο ώστε να μπορεί να χρησιμοποιηθεί και να αξιοποιηθεί και για τις μελλοντικές γενιές.

Το δίκτυο NATURA 2000, είναι ένα μεγάλης κλίμακας Ευρωπαϊκό πρόγραμμα που αφορά την διατήρηση και διαχείριση της φυσικής κληρονομιάς.

Η παρούσα μελέτη σαν στόχο έχει να ευαισθητοποιήσει τον αναγνώστη για την σπουδαιότητα της προστασίας του περιβάλλοντος.

Χρησιμοποιεί ως παράδειγμα το δάσος Δαδιάς και την σημαντικότητα αυτού λόγω της σπάνιας πανίδας που ζει σε αυτό.

Κάνει λόγο για τα προγράμματα διαχείρισης που αναπτύσσονται για την προστασία και την βιωσιμότητα αυτού και παρουσιάζει τα διάφορα προβλήματα που εντοπίζονται και πως μπορούν να αντιμετωπιστούν μέσα από σωστή διαχείριση.

ΝΟΜΟΣ 1650/86 ΑΡΘΡΟ 30

ΝΟΜΟΣ: 1650/86 Για την προστασία του περιβάλλοντος

(ΦΕΚ160/Α/16-10-86)

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Άρθρο 30.

Διοικητικές κυρώσεις.

1. Σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα που προκαλούν οποιαδήποτε ρύπανση ή άλλη υποβάθμιση του περιβάλλοντος ή παραβαίνουν τις διατάξεις του νόμου αυτού ή τωνκατ'εξουσιοδότησή του εκδιδόμενων διαταγμάτων ή υπουργικών ή νομαρχιακών αποφάσεων,ανεξάρτητα από την αστική ή ποινική ευθύνη, επιβάλλεται ως διοικητική κύρωση με απόφαση του νομάρχη πρόστιμο μέχρι δέκα εκατομμύρια (10.000.000) δραχμές, ύστερα από εισήγηση είτε της κατά το άρθρο 6 παράγρ. 1 υπηρεσίας, είτε της κατά την παράγρ. 2 του ίδιου άρθρου αρχής είτε, τέλος, των κατά την παράγρ. 2 του ίδιου άρθρου αρχής είτε, τέλος, των κατά το άρθρο 26 Κλιμακίων Ελέγχου Ποιότητας Περιβάλλοντος. Στις δύο τελευταίες περιπτώσεις ο νομάρχης επιβάλλει το πρόστιμο ύστερα από γνώμη της κατά το άρθρο 6 παράγρ. 1 υπηρεσίας.

Σε περίπτωση εξαιρετικά σοβαρής ρύπανσης ή υποβάθμισης του περιβάλλοντος και ιδίως σε περίπτωση που από το είδος ή την ποσότητα των ρύπων ή από την έκταση και τη σημασία της υποβάθμισης του περιβάλλοντος υπάρχει κίνδυνος θανάτου ή βαριάς σωματικής βλάβης ή ευρείας οικολογικής διατάραξης ή καταστροφής ο νομάρχης παραπέμπει την υπόθεσης στον Υπουργό Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων, ο οποίος από κοινού με τον τυχόν συναρμόδιο υπουργό επιβάλλει πρόστιμο μέχρι εκατό εκατομμύρια (100.000.000) δραχμές.

2. Αν μια επιχείρηση ή δραστηριότητα προκαλεί ρύπανση ή άλλη υποβάθμιση του περιβάλλοντος, επιβάλλεται προσωρινή απόφαση της λειτουργίας της μέχρις ότου ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα ώστε να αποτρέπεται η ρύπανση ή η υποβάθμιση. Μπορεί επίσης να επιβληθεί η οριστική διακοπή της λειτουργίας της, αν η επιχείρηση ή η δραστηριότητα παραλείπει να συμμορφωθεί προς τα υποδεικνυόμενα μέτρα ή αν η λήψη αποτελεσματικών μέτρων είναι ανέφικτη. Η διακοπή επιβάλλεται με απόφαση του οικείου νομάρχη. Αν συντρέχουν εξαιρετικοί λόγοι, και ιδίως σε περίπτωση που το είδος ή την ποσότητα των ρύπων ή από την έκταση και τη σημασία της υποβάθμισης του περιβάλλοντος υπάρχει κίνδυνος θανάτου ή βαριάς σωματικής βλάβης ή ευρείας οικολογικής διατάραξης ή καταστροφής, ενόψει και της σπουδαιότητας της επιχείρησης ή της δραστηριότητας, ο Υπουργός Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων από κοινού με τον τυχόν συναρμόδιο υπουργό δικαιούται και επιβάλλει τις παραπάνω κυρώσεις. Με την πράξη επιβολής της απαγόρευσης λειτουργίας μπορεί να προβλέπεται και πρόστιμο από δέκα χιλιάδες (10.000) έως ένα εκατομμύριο (1.000.000) δραχμές για κάθε ημέρα παράβασης της απαγόρευσης. Η παράβαση διαπιστώνεται με πράξη του οργάνου που επέβαλε την απαγόρευση με την οποία και καταλογίζεται το πρόστιμο.

Με απόφαση του οργάνου που επέβαλε την απαγόρευση λειτουργίας της επιχείρησης ή δραστηριότητας μπορεί, σε κάθε περίπτωση, να αίρεται η απαγόρευση αυτή, αν η επιχείρηση ή η δραστηριότητα λάβει αποτελεσματικά μέτρα, ώστε να παύσει οριστικά η ρύπανση ή υποβάθμιση του περιβάλλοντος.

3. Τα πρόστιμα που επιβάλλονται κατά την προηγούμενη παράγραφο εισπράττονται σύμφωνα με το νόμο για την είσπραξη των δημόσιων εσόδων και αποδίδονται στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης της περιοχής όπου προκλήθηκε η παράβαση. Ο τρόπος, τα όργανα και η διαδικασία είσπραξης καθορίζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Οικονομικών, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων και κάθε συναρμόδιου υπουργού.

4. Η διαδικασία επιβολής των διοικητικών κυρώσεων των προηγούμενων παραγράφων αρχίζει με τη βεβαίωση της παράβασης από το όργανο που τη διαπιστώνει, το οποίο συντάσσει σχετική έκθεση, η οποία κοινοποιείται μαζί με έγγραφη κλήτευση προς τον παραβάτη να υποβάλει τις απόψεις του μέσα σε 5

ημέρες από την κοινοποίηση της κλήτευσης. Η προθεσμία αυτή μπορεί να παραταθεί, ύστερα από αίτηση του ενδιαφερόμενου, για 5 ημέρες.

5. Όπου, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, επιβάλλεται διοικητικό πρόστιμο από διανομαρχιακές ή περιφερειακές υπηρεσίες, οι υπηρεσίες αυτές εξακολουθούν να έχουν την αρμοδιότητα αυτή για ποσό μέχρι δέκα εκατομμύρια (10.000.000) και μέχρι εκατό εκατομμύρια (100.000.000) δραχμές οι παραπάνω διανομαρχιακές ή περιφερειακές υπηρεσίες παραπέμπουν την υπόθεση στον ιεραρχικά προϊστάμενό τους υπουργό, ο οποίος, από κοινού με τον Υπουργό ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ. και τον τυχόν άλλο συναρμόδιο υπουργό, επιβάλλει το παραπάνω πρόστιμο.

Όπου, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, επιβάλλεται ως διοικητική κύρωση η διακοπή λειτουργίας δραστηριότητας, έργου ή επιχείρησης από διανομαρχιακές ή περιφερειακές υπηρεσίες, οι υπηρεσίες αυτές διατηρούν την αρμοδιότητα αυτή.

Οι σχετικές αποφάσεις τους λαμβάνονται ομοίως είτε ύστερα από αυτεπάγγελτο έλεγχο είτε ύστερα από εισήγηση μιας από τις αναφερόμενες στο πρώτο εδάφιο της παραγράφου αυτής υπηρεσίες.

6. Προκειμένου για εγκαταστάσεις, κατά την έννοια του άρθρου 1 περίπτωση στ' του ν. 743/1977, που ρυπαίνουν τη θάλασσα, η επιβολή προστίμου που υπερβαίνει τα ανώτατα όρια του άρθρου 13 παρ. 1 κατηγορία β', περίπτωση ι' του ίδιου παραπάνω νόμου και μέχρι δέκα εκατομμύρια (10.000.000) δρχ. γίνεται από τον οικείο νομάρχη. Σε περίπτωση επιβολής προστίμου μεγαλύτερου από δέκα εκατομμύρια (10.000.000) εφαρμόζεται η διαδικασία του τρίτου εδαφίου της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου.

7. Με τις υπουργικές αποφάσεις που εκδίδονται, σύμφωνα με τις εξουσιοδοτήσεις του νόμου αυτού, από τον Υπουργό Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων, ή και τον κατά περίπτωση συναρμόδιο υπουργό, είναι δυνατό να καθορίζεται κάθε αναγκαία πρόσθετη λεπτομέρεια σχετικά με τα όργανα και τη διαδικασία επιβολής των διοικητικών κυρώσεων.

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ - ΈΛΕΓΧΟΣ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑΣ

Σύμβαση του Rio de Janeiro για τη βιοποικιλότητα

Η Κοινότητα εγκρίνει τη σύμβαση για τη βιοποικιλότητα που επιδιώκει την πρόβλεψη και πρόληψη των αιτιών της σημαντικής μείωσης ή απώλειας της βιοποικιλότητας και την αντιμετώπισή τους στην πηγή τους, λόγω της εγγενούς αξίας της βιοποικιλότητας και της οικολογικής, γενετικής, κοινωνικής, οικονομικής, επιστημονικής, μορφωτικής, πολιτιστικής, ψυχαγωγικής και αισθητικής σημασίας των στοιχείων της. Η σύμβαση επιδιώκει επίσης να διευκολύνει τη συνεργασία μεταξύ των κρατών και των διακυβερνητικών οργανισμών.

ΣΥΝΟΨΗ

Η σύμβαση για τη βιοποικιλότητα υπεγράφη από την Κοινότητα και τα κράτη μέλη κατά τη συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το περιβάλλον και την ανάπτυξη που διεξήχθη στο Ρίο ντε Ιανέιρο από τις 3 έως τις 14 Ιουνίου 1992. Η ως άνω σύμβαση εγκρίνεται εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας νέων φαρμάκων. Η διατήρηση και η αειφόρος χρήση της βιοποικιλότητας είναι καθοριστικής σημασίας για την επίτευξη της αειφόρου ανάπτυξης. Τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρείται σημαντική συρρίκνωση της βιοποικιλότητας λόγω των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων (ρύπανση, αποψίλωση κ.τ.λ.).

Σύμφωνα με εκτίμηση της UNEP, έως και το 24% των ειδών ορισμένων κατηγοριών, όπως οι πεταλούδες, τα πτηνά και τα θηλαστικά, έχουν πλέον εκλείψει από την επικράτεια ορισμένων χωρών της Ευρώπης.

Η κατάσταση είναι ανησυχητική. Είναι γεγονός ότι η κατάλληλη βιοποικιλότητα περιορίζει τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις ορισμένων γεγονότων όπως της κλιματικής μεταβολής και των παρασιτικών εισβολών. Η βιοποικιλότητα είναι καθοριστικής σημασίας για τη διαφύλαξη της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας των γεωργικών και αλιευτικών δραστηριοτήτων και αποτελεί το υπόβαθρο πολλών βιομηχανικών διαδικασιών καθώς και της παραγωγής παράλληλα με τους αναπτυξιακούς στόχους της χιλιατίας όσον αφορά την ένδεια, την υγεία και το περιβάλλον. Το 2002 στην παγκόσμια διάσκεψη για την αειφόρο ανάπτυξη στο Γιοχάνεσμπουργκ, οι επικεφαλές κρατών και κυβερνήσεων ολόκληρου του κόσμου συμφώνησαν ότι ήταν απαραίτητο να μειωθούν οι ρυθμοί απώλειας της βιοποικιλότητας ουσιαστικά έως το 2010. Η CDB αναγνωρίστηκε ως το κύριο μέσο που θα μπορούσε να αξιοποιηθεί στον τομέα αυτό. Το 2001 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Göteborg ενέκρινε ως στόχο ότι θα πρέπει να σταματήσει η απώλεια της βιοποικιλότητας στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2010.

Τα κράτη είναι υπεύθυνα για τη διατήρηση της βιοποικιλότητάς τους και για την αειφόρο χρήση των βιολογικών πόρων τους.

Οι πληροφορίες και οι γνώσεις στον τομέα της βιοποικιλότητας είναι κατά κανόνα ανεπαρκείς. Ως εκ τούτου, απαιτείται η ανάπτυξη επιστημονικών, τεχνικών και θεσμικών μέσων για την εξασφάλιση των απαιτούμενων γνώσεων με στόχο τη σύλληψη των κατάλληλων μέτρων και την εφαρμογή τους για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας.

Σκοπός της CDB είναι η διατήρηση της βιοποικιλότητας, η αειφόρος χρήση των συστατικών της και ο ορθός και ισότιμος καταμερισμός των ωφελειών που απορρέουν από την εκμετάλλευση των γενετικών πόρων, κυρίως χάρη στην επαρκή πρόσβαση στους γενετικούς πόρους και την απαραίτητη μεταφορά

των κατάλληλων τεχνολογιών, λαμβάνοντας υπόψη τα δικαιώματα επί των ως άνω πόρων και τεχνολογιών, και με τη βοήθεια των ενδεδειγμένων χρηματοδοτήσεων.

Σύμφωνα με το Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και τις αρχές του διεθνούς δικαίου, τα κράτη μέλη διαθέτουν το κυρίαρχο δικαίωμα της εκμετάλλευσης των ιδίων πόρων τους ανάλογα με τις περιβαλλοντικές πολιτικές τους, και είναι υπεύθυνα για την αποφυγή καταστροφών στο περιβάλλον άλλων κρατών ή περιοχών, εκτός των ορίων οιασδήποτε εθνικής δικαιοδοσίας, από διάφορες δραστηριότητες που εμπίπτουν στη δικαιοδοσία ή στον έλεγχό τους.

Υπό την επιφύλαξη των δικαιωμάτων των άλλων κρατών, και εφόσον δεν προβλέπεται διαφορετικά στην παρούσα σύμβαση, οι διατάξεις ισχύουν για κάθε συμβαλλόμενο μέρος σχετικά με: τα συστατικά της βιοποικιλότητας σε περιοχές εντός των ορίων της εθνικής δικαιοδοσίας του, και τις διαδικασίες και δραστηριότητες που, ανεξάρτητα από τον τόπο εκδήλωσης των συνεπειών τους, εμπίπτουν στη δικαιοδοσία του ή τον έλεγχό του, εντός ή εκτός των ορίων της εθνικής δικαιοδοσίας του.

Κάθε συμβαλλόμενο μέρος συνεργάζεται, στο μέτρο του δυνατού, με άλλα συμβαλλόμενα μέρη, άμεσα ή, ενδεχομένως, μέσω των αρμοδίων διεθνών οργανισμών, σε τομείς πέρα από την εθνική δικαιοδοσία του και για θέματα αμοιβαίου ενδιαφέροντος, με στόχο τη διατήρηση και την αειφόρο χρήση της βιοποικιλότητας.

Κάθε συμβαλλόμενο μέρος βάσει των δυνατοτήτων του και εφόσον του το επιτρέπουν οι περιστάσεις, αναπτύσσει εθνικές στρατηγικές, σχέδια ή προγράμματα για τη διατήρηση και την αειφόρο χρήση της βιοποικιλότητας ή προσαρμόζει για το σκοπό αυτό υπάρχουσες στρατηγικές, σχέδια ή προγράμματα, και ενσωματώνει, στο μέτρο του δυνατού, τη διατήρηση και την αειφόρο χρήση της βιοποικιλότητας στα αντίστοιχα τομεακά ή διατομεακά σχέδια, προγράμματα και πολιτικές.

Κάθε εντοπίζει τα συστατικά στοιχεία της βιοποικιλότητας που είναι σημαντικά για τη διατήρηση και την αειφόρο χρήση της, λαμβάνοντας υπόψη τον ενδεικτικό πίνακα κατηγοριών του παραρτήματος I, παρακολουθεί με δειγματοληψίες και άλλες τεχνικές, τα συστατικά στοιχεία της βιοποικιλότητας που έχει εντοπίσει, αποδίδοντας ιδιαίτερη προσοχή σε εκείνα που απαιτούν άμεσα μέτρα διατήρησης και σε εκείνα που προσφέρουν τις μεγαλύτερες δυνατότητες αειφόρου χρήσης, εντοπίζει τις διαδικασίες και τις κατηγορίες δραστηριοτήτων οι οποίες έχουν ή ενδέχεται να έχουν ανεπιθύμητες επιπτώσεις για τη διατήρηση και την αειφόρο χρήση της βιοποικιλότητας, και ελέγχει τα αποτελέσματά τους με δειγματοληψίες και άλλες τεχνικές, και λαμβάνει και καταχωρεί, με οποιοδήποτε μηχανισμό, πληροφοριακά στοιχεία της βιοποικιλότητας που απορρέουν από δραστηριότητες εντοπισμού και παρακολούθησης δυνάμει των ανωτέρω στοιχείων α), β) και γ).

Κάθε συμβαλλόμενο μέρος λαμβάνει, στο μέτρο του δυνατού και του ενδεδειγμένου, τα δέοντα από οικονομική και κοινωνική άποψη μέτρα για τη δημιουργία κινήτρων με στόχο τη διατήρηση και την αειφόρο χρήση συστατικών

Η σύμβαση προβλέπει

την εκπόνηση και τη δρομολόγηση προγραμμάτων επιστημονικής και τεχνικής εκπαίδευσης και επιμόρφωσης για τον εντοπισμό, τη διατήρηση και την αειφόρο χρήση της βιοποικιλότητας και των συστατικών της, και τη στήριξη της εκπαίδευσης και της επιμόρφωσης για τις ειδικές ανάγκες των αναπτυσσόμενων χωρών, την ενθάρρυνση της έρευνας που συμβάλλει στη διατήρηση της βιοποικιλότητας

και την εξασφάλιση της αειφόρου χρήσης της, κυρίως στις αναπτυσσόμενες χώρες, την προαγωγή της συνεργασίας και την αξιοποίηση της επιστημονικής προόδου που σημειώνεται στην έρευνα της βιοποικιλότητας, για την ανάπτυξη μεθόδων

διατήρησης και αειφόρου χρήσης των βιολογικών πόρων. Η Κοινότητα οφείλει να προάγει την εκπαίδευση και να συμβάλλει στην ευαισθητοποίηση του κοινού, προβάλλοντας τη σημασία της βιοποικιλότητας από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και συμπεριλαμβάνοντας τα θέματα αυτά στα εκπαιδευτικά προγράμματα.

Τα συμβαλλόμενα μέρη διευκολύνουν την ανταλλαγή πληροφοριών που προέρχονται από κάθε ελεύθερα προσβάσιμη πηγή, σχετικά με τη διατήρηση και την αειφόρο χρήση της βιοποικιλότητας, λαμβάνοντας υπόψη τις ειδικές ανάγκες των αναπτυσσόμενων χωρών (ανταλλαγή πληροφοριών για τα αποτελέσματα τεχνικών, επιστημονικών και κοινωνικοοικονομικών ερευνών καθώς και πληροφοριών για επιμορφωτικά και εκπαιδευτικά προγράμματα κ.τ.λ.).

Τέλος, η σύμβαση υπογραμμίζει το ρόλο των τοπικών κοινοτήτων και των αυτοχθόνων πληθυσμών για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας. Η σύμβαση αναγνωρίζει τη στενή και παραδοσιακή εξάρτηση των ως άνω κοινοτήτων από τους βιολογικούς πόρους στους οποίους στηρίζονται οι παραδόσεις τους.

Ο δασικός τομέας της ΕΕ

Τα δάση και οι άλλες δασικές εκτάσεις καταλαμβάνουν το 35% του εδάφους της ΕΕ, δηλ. περίπου 160 εκατομμύρια εκτάρια. Συμβάλλουν στη διατήρηση της βιοποικιλότητας και στην προστασία του εδάφους και των υδάτων.

Επιπλέον, η δασοκομία και οι συναφείς δραστηριότητες απασχολούν περίπου 3,4 εκατομμύρια άτομα, καθώς η ΕΕ αποτελεί έναν από τους μεγαλύτερους παραγωγούς, εμπόρους και καταναλωτές δασικών προϊόντων παγκοσμίως.

Πολλοί παράγοντες πλήττουν τα δάση: η ατμοσφαιρική ρύπανση, οι καταιγίδες, οι δασικές πυρκαγιές και τα προβλήματα που συνδέονται με τους βιοτικούς παράγοντες και τη βόσκηση.

Η δασική πολιτική της ΕΕ

Η δασική πολιτική υπάγεται στην αρμοδιότητα των κρατών μελών, πλην όμως η ΕΕ μπορεί να συμβάλει στην εφαρμογή της μέσω κοινών πολιτικών, βασιζόμενων στην αρχή της επικουρικότητας και στη συνυπευθυνότητα. Η αειφόρος διαχείριση των δασών στηρίζεται, επομένως, στον συντονισμό μεταξύ των πολιτικών των κρατών μελών και των κοινοτικών πολιτικών και πρωτοβουλιών.

Το εθνικό επίπεδο

Σε εθνικό επίπεδο, τα μέσα εφαρμογής της δασικής πολιτικής είναι τα Εθνικά Δασικά Προγράμματα (ΕΔΠ). Τα ΕΔΠ καλύπτουν πολλά ζητήματα, όπως η παραγωγική λειτουργία των δασών και η συμβολή τους στην αγροτική ανάπτυξη, ο ρόλος τους στην προστασία και ενίσχυση της βιοποικιλότητας στα δάση και, τέλος, οι σχετικές κοινωνικές, ψυχαγωγικές και πολιτιστικές πτυχές. Για να βελτιωθεί η διακλαδική συνεργασία, τα ΕΔΠ πρέπει να ενσωματωθούν πλήρως στις εθνικές στρατηγικές για την αειφόρο ανάπτυξη.

Το κοινοτικό επίπεδο

Οι κοινοτικές δράσεις υπέρ της διαχείρισης των δασών καλύπτουν πολλούς τομείς, ειδικότερα δε: την πολιτική αγροτικής ανάπτυξης: η πολιτική αυτή υπήρξε το κύριο μέσο εφαρμογής της δασικής στρατηγικής της ΕΕ σε κοινοτικό επίπεδο.

Πράγματι, το 10% του προϋπολογισμού για την αγροτική ανάπτυξη (περίοδος 2000--2006), δηλ. 4,8 εκατομμύρια ευρώ, διατίθεται για δασοκομικά μέτρα. Εξάλλου, η πρόταση της Επιτροπής για την ενίσχυση της πολιτικής της ΕΕ στον τομέα της αγροτικής ανάπτυξης για την περίοδο 2007-2013 προβλέπει την πληρέστερη ενσωμάτωση της δασοκομίας στην αγροτική

ανάπτυξη· την προστασία των δασών από τις πυρκαγιές και από την ατμοσφαιρική ρύπανση: τα κοινοτικά μέτρα είχαν ως αποτέλεσμα τη συγκέντρωση μεγάλου όγκου πληροφοριών και την εφαρμογή πολλών επιχειρησιακών μέτρων. Ωστόσο, η ατμοσφαιρική ρύπανση και οι δασικές πυρκαγιές εξακολουθούν να αποτελούν μείζον πρόβλημα. Η δράση "Έμφαση στα δάση" (Forest Focus) επικεντρώνεται στην προστασία των δασών από την ατμοσφαιρική ρύπανση και στην πρόληψη των πυρκαγιών· τη διατήρηση της βιοποικιλότητας: συγκροτήθηκε οικολογικό δίκτυο προστατευόμενων ειδικών ζωνών, επονομαζόμενο " Natura 2000 ". Ωστόσο, παραμένει η ανάγκη χαρτογράφησης, μελέτης και παρακολούθησης της δασικής βιοποικιλότητας, τόσο εντός, όσο και εκτός των προστατευόμενων περιοχών· την αλλαγή του κλίματος: τα δάση μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στον περιορισμό των εκπομπών από τα ορυκτά καύσιμα. Παρόλα αυτά, οι δυνατότητες χρήσης της βιομάζας για ενεργειακούς σκοπούς δεν έχουν ακόμη αξιοποιηθεί πλήρως στην ΕΕ. Σημαντικό είναι, επίσης, να εξεταστούν μέτρα προσαρμογής των δασών στις νέες καιρικές συνθήκες· την ανταγωνιστικότητα της δασοκομίας: ο ευρωπαϊός καταναλωτής πρέπει να ενημερώνεται πληρέστερα για τα πλεονεκτήματα της χρήσης ξύλου που προέρχεται από δάση τα οποία αποτελούν αντικείμενο αειφόρου διαχείρισης.

Πρέπει επίσης να δημιουργηθεί ένα περιβάλλον λειτουργίας, εντός του οποίου οι επιχειρήσεις του δασικού κλάδου θα είναι σε θέση να αυξήσουν την ανταγωνιστικότητά τους και, ταυτόχρονα, να προωθήσουν τη χρήση της ξυλείας· την έρευνα: τα κοινοτικά προγράμματα πλαίσια έρευνας, όπως και το πρόγραμμα ευρωπαϊκής συνεργασίας στον τομέα της επιστημονικής και τεχνικής έρευνας (COST) στηρίζουν και ενισχύουν την ανταγωνιστικότητα του δασικού κλάδου. Πρέπει να αρχίσει σοβαρός και μακροπρόθεσμος προβληματισμός για το πεδίο και τις προτεραιότητες της δασικής έρευνας. Στο πλαίσιο αυτό, τα κράτη μέλη και η ΕΕ λαμβάνουν υπόψη τις υποχρεώσεις που απορρέουν

από τη Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (UNCED) * του 1992 και τις διασκέψεις που επακολούθησαν, καθώς και από τις Υπουργικές Διασκέψεις για την Προστασία των Δασών στην Ευρώπη (MCPFE) * .

Κεφάλαιο 1

Διαχείριση Δασών

1.1 Τα Δάση

Ο δασικός χώρος συνήθως είναι ορεινός ή ημι-ορεινός και χαρακτηρίζεται από μεγάλες υψομετρικές διακυμάνσεις του και από μεγάλες κλίσεις των εδαφών, από το δυσπρόσιτο των εκτάσεων και τη δυσκολία μεταφορών.

Οι δασικές εκτάσεις είναι βέβαια και ο χώρος όπου εμφανίζεται και ένας μεγάλος αριθμός ειδών της άγριας ζωής. Από το σύνολο των εκτάσεων που διαχωρίζονται ως δάση ή ακριβέστερα ως δασοσκεπείς εκτάσεις μόνο το 45%, δηλαδή τα 1.142 χιλ. εκτ. υπόκειται σε εντατική διαχείριση και εκμετάλλευση για την παραγωγή ξύλου, ενώ το υπόλοιπο 55% δέχεται διαχείριση κατά τρόπο μόνο εκτατικό και εξυπηρετεί τις ανάγκες των περιοίκων των δασών.

Στα αναγκαία προς διαχείριση δάση κυριαρχούν άλλες μορφές χρήσης, όπως η κτηνοτροφία, η ρητινοπαραγωγή, η αναψυχή, η θήρα κ.ά. Οι περιοχές αυτές αποτελούν μεγάλο πρόβλημα αλλά ταυτόχρονα και μια σημαντική προοπτική για δασική ανάπτυξη.

Σε αυτή την κατάσταση συνηγορούν τόσο τα συσσωρευμένα προβλήματα που υπάρχουν στην περιοχή, όπως για παράδειγμα οι πυρκαγιές, κτηνοτροφία, δόμηση, και ερημοποίηση, όσο και το γεγονός ότι οι εκτάσεις αυτές συγκροτούν ένα τεράστιο φυσικό απόθεμα, το οποίο υπο-απασχολείται, από παραγωγική άποψη, και παρότι είναι υποβαθμισμένο περιβαλλοντικά έχει πολύ μεγάλη σημασία για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής στις περιοχές αυτές.

Το παραγωγικό δυναμικό των διαχειριζόμενων δασών, συνεισφέρει στην ορεινή οικονομία και ανάπτυξη και δημιουργεί και τις απαραίτητες προϋποθέσεις για

αποτελεσματική προστασία των φυσικών οικοσυστημάτων αλλά και για την προώθηση νέων εναλλακτικών μορφών ανάπτυξης στον ορεινό χώρο.

Το μεγαλύτερο μέρος των δασών και δασικών εκτάσεων ανήκει την σημερινή εποχή στο δημόσιο, γεγονός που επηρεάζει τόσο τη διαμορφούμενη πολιτική προστασίας και διαχείρισης όσο και τις δομές και τις δυνατότητες εφαρμογής της πολιτικής αυτής στην πράξη².

1.2 Το δίκτυο των Προστατευόμενων Περιοχών της χώρας

Το δίκτυο των προστατευόμενων δασών αποτελεί ένα σημαντικό σημείο αναφοράς για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και λειτουργεί ως πόλος ανάπτυξης νέων μορφών ορεινής οικονομίας.

Οι προστατευόμενες περιοχές είναι συνήθως χερσαίες ή και υδάτινες εκτάσεις με ειδικά οικολογικά ή άλλα γνωρίσματα τα οποία προστατεύονται νομοθετικά με σκοπό τη διατήρηση της φυσικής κληρονομιάς.

Η κατανόηση των προστατευόμενων περιοχών και συνεπώς και η διαχείρισή τους, δεν υπήρξε ενιαία, από την πρώτη καθιέρωση του θεσμού αυτού παγκοσμίως.

Τρεις, ωστόσο, είναι οι κυρίαρχες απόψεις που διαμορφώνονται διαχρονικά και επηρεάζουν τον καθορισμό της πολιτικής διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών:

Οι προστατευόμενες περιοχές λειτουργούν ως απομονωμένες εκτάσεις «απόλυτης προστασίας».

² Μπεριάτος Η., 1998., «Προτάσεις για μια σύγχρονη πολιτική για τα δάση και το φυσικό περιβάλλον», Υπουργείο Γεωργίας.

Οι προστατευόμενες περιοχές λειτουργούν ως μέσο προστασίας του περιβάλλοντος με τη διατήρηση ορισμένων εκτάσεων εκτός παραγωγικής διαδικασίας, στα πλαίσια μιας γενικότερης «αιφορικής ανάπτυξης».

Οι προστατευόμενες περιοχές λειτουργούν ως «πρότυπα» και σημαντικές εκτάσεις «ολοκληρωμένης αιφορικής διαχείρισης» για την εξυπηρέτηση σύγχρονων κοινωνικών, οικονομικών και πολιτιστικών αναγκών του ανθρώπου.

Οι τρεις παραπάνω απόψεις συνυπάρχουν και επηρεάζουν την κατανόηση και τη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών στις διάφορες χώρες, αν και περιλαμβάνουν ουσιαστικές διαφορές μεταξύ τους.

Οι δύο πρώτες από τις παραπάνω απόψεις αναφέρονται και ερμηνεύουν τις προστατευόμενες περιοχές ως «αμυντικό μηχανισμό», προβάλλοντας κυρίως τον προστατευτικό τους ρόλο και την αναγκαιότητά να σώσουν ότι μπορεί να σωθεί.

Η τρίτη άποψη, υποστηρίζει την «ενεργό διαχείριση» των προστατευόμενων περιοχών προκειμένου να επιτευχθεί η εξυπηρέτηση όλων των αξιών και των λειτουργιών που έχουν οι περιοχές αυτές. Χωρίς να επηρεάζεται ο πρωταρχικός τους ρόλος στη διατήρηση του φυσικού τους περιβάλλοντος, τονίζεται επίσης η ανάγκη της μη απομόνωσης των περιοχών αυτών, με την αντίληψη ότι η προστασία των περιοχών αυτών αποτελεί ένα συστατικό στοιχείο της ορθολογικής χρήσης του φυσικού περιβάλλοντος και ότι είναι δυνατή η συνύπαρξη της προστασίας και της χρήσης μιας προστατευόμενης περιοχής αρκεί να υπάρχει σωστός σχεδιασμός και αποτελεσματική ρύθμιση των διαφόρων δραστηριοτήτων.

Η οργάνωση και η λειτουργία των προστατευόμενων περιοχών, θα πρέπει να βασίζεται στην «ολοκληρωμένη αιφορική διαχείρισή» τους, σύμφωνα με συγκεκριμένες τεχνικές και μεθόδους που έχουν αναπτυχθεί και εφαρμόζονται για το σκοπό αυτό.

Οι βασικές λειτουργίες που την σημερινή εποχή επιτελούν οι προστατευόμενες περιοχές μπορούν να συνοψιστούν στα ακόλουθα:

Συνεισφέρουν στη διαφύλαξη πολύτιμων οικολογικών αξιών και στη διατήρηση της ισορροπίας του φυσικού περιβάλλοντος εξαιτίας λειτουργιών όπως: α) η διατήρηση φυσικών αξιών β) η εξασφάλιση συνθηκών φυσικής και κατά το δυνατόν ανεπηρέαστης από τον άνθρωπο εξέλιξης, γ) η εξασφάλιση ευνοϊκών συνθηκών ελέγχου και αποφυγής αρνητικών επιπτώσεων ανθρώπινων δραστηριοτήτων στο φυσικό περιβάλλον και δ) η διαφύλαξη γενετικών αποθεμάτων για την ιατρική, την καλλιέργεια φυτών κλπ.

Οι προστατευόμενες περιοχές λειτουργούν ως πρότυπα για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος γενικότερα και συνεισφέρουν στην εμπέδωση μιας διαφορετικής, απ' ό,τι μέχρι σήμερα, λογικής διαχείρισης των φυσικών πόρων της χώρας, που ανταποκρίνεται στις αρχές της πολλαπλής και αειφορικής χρήσης των φυσικών πόρων και της φυσικής κληρονομιάς.

Οι προστατευόμενες περιοχές εξυπηρετούν επιστημονικούς στόχους αφού αποτελούν τόπους επιστημονικής μελέτης και έρευνας του φυσικού περιβάλλοντος.

Συμβάλλουν στην ικανοποίηση σημαντικών αναγκών του σύγχρονου ανθρώπου, στο πλαίσιο της δημιουργικής χρήσης του ελεύθερου χρόνου του, αφού προφέρουν ευκαιρίες για αναψυχή, σωματική άσκηση, έρευνα - μελέτη και πνευματική καλλιέργεια και αποτελούν πόλους έλξης επισκεπτών με ιδιαίτερα περιβαλλοντικά κ.ά. ενδιαφέροντα

Συμβάλλουν στην ανάπτυξη του ορεινού τουρισμού, αφού αποτελούν πόλο έλξης ενός συνεχώς αυξανόμενου αριθμού επισκεπτών και δημιουργούν ευκαιρίες εισοδήματος και απασχόλησης, συμβάλλοντας μακροπρόθεσμα στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική αναβάθμιση του ορεινού πληθυσμού.

Κατηγορίες των Προστατευόμενων περιοχών

Η πρώτη προστατευόμενη περιοχή στην Ελλάδα κηρύχθηκε αρκετά νωρίς, σε σχέση με πολλές Ευρωπαϊκές χώρες, το 1938 στον Όλυμπο. Το σύστημα των προστατευόμενων περιοχών όμως δεν είναι ακόμα εντελώς ξεκαθαρισμένο.

Υπάρχουν περιοχές ιδιαίτερα σημαντικές για την προστασία της φύσης που δεν καλύπτονται ακόμα από ειδική προστατευτική νομοθεσία. Επίσης άλλες περιοχές έχουν θεσμοθετηθεί ως προστατευόμενες χωρίς να έχει ληφθεί κανένα ειδικό μέτρο για την ιδιαίτερη προστασία και διαχείρισή τους. Υπάρχουν ακόμα περιοχές που περιέχουν σημαντικές οικολογικές αξίες και λαμβάνονται μέτρα για την προστασία τους παρά το ότι δεν έχουν ακόμα πλήρη νομική προστασία.

Γενικότερα μπορούμε να πούμε ότι υπάρχουν την σημερινή εποχή δέκα (10) κατηγορίες περιοχών οι οποίες αναγνωρίζονται ως προστατευόμενες στην Ελλάδα, είτε με την κήρυξή τους από την ισχύουσα εθνική νομοθεσία, είτε με τη δήλωσή τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση στα πλαίσια σχετικών Οδηγιών που έχει θεσπίσει η Κοινότητα για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, είτε με την κατοχύρωσή τους στα πλαίσια σχετικών Διεθνών Συμβάσεων και Συμφωνιών

Οι κατηγορίες αυτές των προστατευόμενων περιοχών είναι οι εξής:

I. Εθνικοί Δρυμοί. Είναι η πιο σημαντική κατηγορία προστατευόμενων περιοχών και περιλαμβάνει εκτάσεις κυρίως δασικού χαρακτήρα με ιδιαίτερο επιστημονικό και οικολογικό ενδιαφέρον που βρίσκονται κάτω από καθεστώς αυστηρής προστασίας.

Μέχρι σήμερα με βάση τη Δασική Νομοθεσία έχουν κηρυχθεί 10 εθνικοί δρυμοί με συνολική έκταση περίπου 75.000 εκτάρια, ως ακολούθως: Ολύμπου, Παρνασσού, Οίτης, Πίνδου, Πρεσπών, Βίκου – Αώου, Αίνου, Σουνίου, Σαμαριάς και Πάρνηθας.

II. Αισθητικά Δάση. Η κατηγορία αυτή προβλέπεται επίσης από τη δασική νομοθεσία βάση του νομοθετικού διατάγματος 996/1971. Τα αισθητικά δάση καλύπτουν συνολική έκταση περίπου 33.000 εκτάρια, είναι συνήθως τοπία με ιδιαίτερο αισθητικό και οικολογικό ενδιαφέρον και στοχεύουν στην προστασία της φύσης, και στην δυνατότητα απόλαυσης του φυσικού περιβάλλοντος με διάφορες δραστηριότητες αναψυχής.

Μέχρι σήμερα έχουν αναγνωρισθεί 19 αισθητικά δάση, ανάμεσα στα οποία περιλαμβάνονται το Φοινικόδασος Βάι στην Κρήτη, η Κοιλιάδα των Τεμπών, ο Πευκιάς Ξυλοκάστρου, τα Δάση της Όσας, τα Στενά του Νέστου κ.ά.

III. Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται μεμονωμένα δέντρα ή συστάδες δένδρων με ιδιαίτερη βοτανική, οικολογική, αισθητική ή ιστορική και πολιτιστική σημασία, όπως είναι ο Πλάτανος δίπλα στο γεφύρι της Αρτας, ο Πλάτανος του Ιπποκράτη στην Κω, το τεράστιο Κυπαρίσσι στην Πρασιά Ευρυτανίας, ο Φτελιάς στην Αηδόνα Καλαμπάκας, ο Αειθαλής Πλάτανος Ηρακλείου κ.ά.

Σε αυτήν την κατηγορία επίσης ανήκουν εκτάσεις με σπουδαίο οικολογικό, παλαιοντολογικό ή γεωμορφολογικό ενδιαφέρον όπως το Παρθένο Δάσος Κεντρικής Ροδόπης, το Απολιθωμένο Δάσος Λέσβου, ο Φραξιάς στο Λεσίνι Αιτωλοακαρνανίας κ.ά.

IV. Θηραματικά Αποθέματα. Στις προστατευόμενες περιοχές ανήκει επίσης μία άλλη κατηγορία εκτάσεων που προστατεύονται στα πλαίσια της νομοθεσίας περί θήρας. Είναι τα Θηραματικά Αποθέματα τα οποία περιλαμβάνουν πάνω από 500 περιοχές που έχουν χαρακτηριστεί ως καταφύγια θηραμάτων, όπου το κυνήγι απαγορεύεται εντελώς. Ωστόσο λίγες από τις παραπάνω περιοχές είναι πράγματι ιδιαίτερα σημαντικές για την προστασία της φύσης και η νομοθεσία περί θήρας παίζει σημαντικό ρόλο στην προστασία τους.

Οι περιοχές αυτές, καταλαμβάνουν έκταση περίπου 11.500 εκτάρια και ανάμεσά τους σημαντική θέση κατέχει το Δάσος Δαδιάς - Λευκίμης-Σουφλίου,

ένας από τους πιο σημαντικούς βιότοπους της Ευρώπης για τη διατήρηση σπάνιων αρπακτικών πτηνών που κινδυνεύουν να εξαφανισθούν.

V. Τοπία Φυσικού Κάλλους και Προστατευτικά Δάση. Τα τοπία φυσικού κάλλους προβλέπονται από το νόμο «περί αρχαιοτήτων», μετά τη συμπλήρωση και επέκτασή του το 1950 με το Ν. 1465/1950 και στα μνημεία της σύγχρονης εποχής. Έχουν κηρυχθεί με σχετικές αποφάσεις του Υπ. Πολιτισμού που έχουν δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, πάνω από 300 περιοχές, χωρίς όμως να έχει γίνει κάποια οριοθέτησή τους, ή να ληφθούν μέτρα διαχείρισής τους στην πράξη.

VI. Θαλάσσια Πάρκα. Μετά την έκδοση του Ν. 1650/1986 δίνεται πλέον η δυνατότητα κήρυξης με την εθνική νομοθεσία και θαλασσίων πάρκων ως προστατευόμενων περιοχών. Το πρώτο θαλάσσιο πάρκο που κηρύχθηκε με το νόμο αυτό, είναι το Θαλάσσιο Πάρκο Βορείων Σποράδων που αποτελεί ένα από τα τελευταία καταφύγια για τη διατήρηση της μεσογειακής φώκιας (*Monachus monachus*) και προστατεύει επίσης σημαντικούς βιότοπους.

Εκτός από την εθνική νομοθεσία, υπάρχουν επίσης ειδικές υποχρεώσεις για την προστασία της φύσης και τις προστατευόμενες περιοχές, στα πλαίσια σχετικών Διεθνών Συμβάσεων και Συμφωνιών, τις οποίες έχει αποδεχθεί και η χώρα μας.

VII. Υγροβιότοποι Ραμσάρ Διεθνούς Σημασίας. Μια σημαντική σύμβαση, όσον αφορά το σύστημα των προστατευόμενων περιοχών της χώρας μας, είναι η «Συμφωνία επί των Διεθνούς ενδιαφέροντος Υγροτόπων ιδία ως Υγροβιοτόπων» γνωστή και ως Σύμβαση Ραμσάρ. Με την επικύρωση της Σύμβασης αυτής από την Ελλάδα το 1974, 11 υγροβιότοποι θεωρήθηκαν ιδιαίτερα σημαντικοί για τη διατήρηση της πτηνο-πανίδας και των φυσικών χαρακτηριστικών που περιέχουν και έχουν περιληφθεί στο σχετικό κατάλογο των προστατευόμενων περιοχών μας.

Ωστόσο μέχρι σήμερα δεν έχουν θεσμοθετηθεί ως προστατευόμενες περιοχές με την ανακήρυξή τους στις κατηγορίες που προβλέπει η εθνική νομοθεσία.

Βέβαια υπάρχουν ορισμένες κοινές υπουργικές αποφάσεις, με τις οποίες θεσπίζονται «μέτρα προδιασφάλισης» για πολλές από τις περιοχές αυτές, στα πλαίσια του Ν. 1650/1986 «για την προστασία του περιβάλλοντος».

VIII. Περιοχές Παγκόσμιας Κληρονομιάς. Στο σύστημα των προστατευόμενων περιοχών της χώρας μας μπορούμε να περιλάβουμε δύο εξίσου σημαντικές περιοχές για την προστασία της φύσης, που κηρύχθηκαν ως μικτά αγαθά στα πλαίσια της Σύμβασης για την Παγκόσμια Πολιτιστική Κληρονομιά που λειτουργεί υπό την αιγίδα της UNESCO και κυρώθηκε από τη χώρα μας το 1981.

Ειδική αναφορά θα πρέπει να γίνει και σε μια άλλη σημαντική Σύμβαση της UNESCO στην οποία συμμετέχει η Ελλάδα και είναι το Πρόγραμμα “Ανθρωπος και Βιόσφαιρα” στα πλαίσια του οποίου δύο περιοχές μας – οι οποίες καλύπτονται ήδη και από την εθνική νομοθεσία, οι εθνικοί δρυμοί Ολύμπου και Σαμαριάς, - έχουν ενταχθεί στα «Αποθέματα της Βιόσφαιρας».

Το θέμα των προστατευόμενων περιοχών στη χώρα μας, έχει αποκτήσει ένα ιδιαίτερο περιεχόμενο τα τελευταία χρόνια στο πλαίσιο των Οδηγιών που έχει θεσπίσει η Ευρωπαϊκή Ένωση για την προστασία της φύσης και τις προστατευόμενες περιοχές, τις οποίες είναι υποχρεωμένη να εφαρμόσει και η χώρα μας, ως πλήρες μέλος της Κοινότητας.

Ιδιαίτερη αναφορά θα πρέπει να γίνει και στις περιοχές που προστατεύονται με βάση τις δύο Οδηγίες που έχει θεσπίσει η Κοινότητα για τα θέματα αυτά, την Οδηγία 79/409/ΕΟΚ περί “της διατήρησης των αγρίων πτηνών” και την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ σχετικά με “την διατήρηση των φυσικών οικοτόπων και της άγριας πανίδας και χλωρίδας”.

IX. Περιοχές Ειδικής Προστασίας (SPA) της Οδηγίας 79/409.ΕΟΚ. Σημαντικές προσπάθειες έχουν καταβληθεί για τη συμμόρφωση προς την Οδηγία 79/409/ΕΟΚ, την πρώτη σχετική Οδηγία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας που αναφέρεται ειδικά στην προστασία των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της

φύσης. Σύμφωνα με την Οδηγία αυτή, 26 πολύ σημαντικές περιοχές της χώρας μας, που καλύπτονται και από την εθνική νομοθεσία δηλώθηκαν αρχικά ως «Περιοχές Ειδικής Προστασίας» της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Το 1997 έχουν προταθεί 26 ακόμα νέες περιοχές ως SPA στην Κοινότητα και οι αρμόδιες υπηρεσίες της χώρας έχουν αναλάβει συγκεκριμένες πρωτοβουλίες για την κατοχύρωση του προστατευτικού τους καθεστώτος και με βάση την εθνική νομοθεσία.

Χ. Περιοχές του Δικτύου “Φύση 2000” της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Η Ευρωπαϊκή Ένωση δίνει ιδιαίτερη σημασία στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος τα τελευταία χρόνια και έχει θεσπίσει μία σημαντική Οδηγία για τα θέματα αυτά, την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ της 21^{ης} Μαΐου 1992 σχετικά με «την διατήρηση των οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και αυτοφυούς χλωρίδας».

Η καινοτόμος αυτή οδηγία θέτει ως αρχή την προστασία ολόκληρων ζωνών και φυσικών οικοτόπων και στοχεύει στη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού δικτύου ειδικά προστατευόμενων περιοχών με το όνομα “Φύση 2000” που θα περιλαμβάνει ορισμένους τύπους φυσικών και ημι-φυσικών οικοτόπων, καθώς και τους οικοτόπους συγκεκριμένων ειδών χλωρίδας και πανίδας, όπως αναφέρονται στα αντίστοιχα παραρτήματα της οδηγίας και θα ενσωματώσει επίσης τις περιοχές SPA, Ραμσάρ κάθε χώρας.

Τα κράτη-μέλη θα πρέπει να βοηθήσουν στη δημιουργία του δικτύου Φύση 2000 με την ένταξη σ’ αυτό όλων των περιοχών που είναι σημαντικές για την προστασία – διατήρηση βιοτόπων και ειδών, ανάλογα με τα ιδιαίτερα γνωρίσματα του φυσικού περιβάλλοντος κάθε χώρας³.

³ Κασσιούμης, Κ., Παπαναστάσης, Β., Γεράκης, Π., Λεγάκης, Α., Γκατζογιάννης, Σ., Ντούρος, Γ., Πρωϊμάκης, 1998, «Προστατευόμενες περιοχές: Ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης και διατύπωση προτάσεων για τη βελτίωση του συστήματος των Προστατευόμενων Περιοχών στην Ελλάδα», Υπουργείο Γεωργίας

Υποχρεώνονται επίσης να διαχειριστούν τις περιοχές αυτές για τη διατήρηση των ιδιαίτερων αξιών τους ή και να λάβουν μέτρα για την αναβάθμισή τους, και η Κοινότητα αναλαμβάνει να συμβάλει με οικονομική ενίσχυση και παρακολούθηση, στην εφαρμογή των αναγκαίων μέτρων και ενεργειών για το σκοπό αυτό. Η Οδηγία ορίζει τα κριτήρια ένταξης βάση των οποίων ορίζονται οι περιοχές που είναι σημαντικές σε εθνικό επίπεδο, ενώ περαιτέρω διαδικασία ακολουθείται για την αναγνώριση περιοχών σημαντικών σε πανευρωπαϊκό επίπεδο.

Η Οδηγία 92/43/ΕΟΚ και οι αντίστοιχες προσπάθειες για την εφαρμογή της, πιστεύεται ότι είναι ιδιαίτερης σημασίας για το μέλλον του θεσμού των προστατευόμενων περιοχών στη χώρα μας. Ίσως η υλοποίηση με επιτυχία στην πράξη της Οδηγίας αυτής, που θα συνοδεύεται από κατάλληλη προσαρμογή, αναδιάρθρωση και κωδικοποίηση της εθνικής νομοθεσίας, να σημάνει μια νέα αποδοτικότερη περίοδο για την προστασία της Ελληνικής Φύσης.

1.3 Υπάρχουσες απειλές και προβλήματα προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος

Προβλήματα όπως οι δασικές πυρκαγιές, οι υπερβάσεις και η κακή διαχείριση φυσικών πόρων, η διάβρωση εδαφών, η ερημοποίηση, τα μεγάλα έργα και η παράνομη δόμηση είναι μερικές αιτίες που απειλούν σήμερα με υποβάθμιση και με καταστροφή πολλών φυσικών χερσαίων οικοσυστημάτων της χώρας μας.

Δασικές πυρκαγιές. Οι βασικές παράμετροι που χαρακτηρίζουν το πρόβλημα των δασικών πυρκαγιών στη χώρα μας συνοψίζονται στα ακόλουθα:

Η μεγάλη έκταση του προβλήματος και οι εκτεταμένες συνέπειες τόσο όσον αφορά την περιβαλλοντική διάσταση όσο και την κοινωνική.

Η διάσπαση της συνοχής του συστήματος αντιπυρικής προστασίας, η αδυναμία συντονισμού σε επιχειρησιακό επίπεδο και συνεπώς η αδυναμία ελέγχου της αποτελεσματικότητάς του.

Η εξάρτηση του φαινομένου από τις επικρατούσες εκάστοτε κλιματικές και άλλες φυσικές συνθήκες.

Η εξάρτηση του φαινομένου αλλά και της αποδοτικότητας αντιμετώπισής του από κοινωνικές παραμέτρους και ειδικότερα από τη δασοπονική δραστηριότητα.

Οι αναχρονιστικές μέθοδοι διαχείρισης του συνολικού προβλήματος της αντιπυρικής προστασίας λόγω έλλειψης μηχανισμών ανάπτυξης και μεταφοράς νέας τεχνογνωσίας από ερευνητικά κέντρα στην πράξη⁴.

Υπερβάσεις και κακή διαχείριση. Οι δασικοί πόροι είναι φυσικά ανανεώσιμοι πόροι με μικρά περιθώρια διακύμανσης του παραγωγικού τους δυναμικού. Υπέρβαση των ορίων αυτών συνιστά κακή διαχείριση με άμεση επίπτωση στο ίδιο το παραγωγικό δυναμικό και στη διηνέκεια του συγκεκριμένου πόρου, ανεξάρτητα από τα αν πρόκειται για αποθέματα ξύλου ή ή άλλα δασικά αγαθά.

Οι επικρατούσες την σημερινή εποχή συνθήκες διοίκησης και εκμετάλλευσης των δασών δεν αποκλείουν υπερβάσεις ούτε και κακή ακόμα εκμετάλλευση των δασικών πόρων, αφού οι μηχανισμοί επίβλεψης και ελέγχου της όλης παραγωγικής διαδικασίας έχουν υποβαθμιστεί σε οριακό και σε κάθε περίπτωση επικίνδυνο βαθμό.

Η κατάσταση αυτή φέρει κινδύνους τόσο όσον αφορά τη διατήρηση των δασικών οικοσυστημάτων όσο και προς την κατεύθυνση της ορεινής οικονομίας.

Αν δεν υπάρξει ανάκαμψη στον τομέα, με τη λήψη άμεσων και αποτελεσματικών μέτρων, τότε αναμένεται μείωση του παραγόμενου ξυλώδη όγκου από τα δάση, μείωση της απασχόλησης των δασικών συνεταιρισμών και συνεπώς διόγκωση των προβλημάτων ανεργίας και μετανάστευσης των ορεινών πληθυσμών και περαιτέρω επιδείνωση των προβλημάτων προστασίας.

⁴ Γκατζογιάννης, Σ., Κολέτσος Κ., 2001, «Η διαχείριση των δασών στην Ελλάδα, σύγχρονες αναγκαιότητες», Εισήγηση στην Ημερίδα AGROTICA 2001.

Διάβρωση εδαφών, πλημμύρες, υδατικοί πόροι και ερημοποίηση.

Εκατοντάδες χειμαρροί σε ορεινές και ημιορεινές περιοχές της χώρας είναι σήμερα ενεργοί, με την έννοια ότι προκαλούν έντονα χειμαρρικά φαινόμενα όπως είναι οι διαβρώσεις, οι προσχώσεις και οι πλημμύρες όταν οι βροχοπτώσεις ξεπεράσουν κάποια συνηθισμένα όρια, ενώ κανένα σοβαρό πρόγραμμα δε φαίνεται να καταρτίζεται για διευθέτηση των χειμάρρων αυτών, καθόσον μάλιστα τα χρήματα που διατίθενται κάθε χρόνο για αποζημιώσεις είναι πολλαπλάσια από αυτά που είναι αναγκαία για μια αντιμετώπιση του προβλήματος εν τη γενέσει του, δηλαδή στις ορεινές λεκάνες απορροής και τις κοίτες των εν λόγω χειμάρρων.

Μεγάλα έργα – διάσπαση δασικών σχηματισμών. Μεγάλες οδικές αρτηρίες, ανεξέλεγκτη επέκταση της δόμησης, εκχερσώσεις, προώθηση εντατικών μορφών ορεινού τουρισμού και άλλα έργα πολιτισμού οδηγούν βαθμιαία σε μια διάσπαση της συνέχειας των φυσικών σχηματισμών και σε μια βαθμιαία απομόνωση και τελική υποβάθμιση όλο και περισσότερων εκτάσεων της ελληνικής φύσης.

Παρά την ευαισθητοποίηση και προπάντων την επέκταση ρυθμίσεων της Ε.Ε. για το φυσικό περιβάλλον και τον έλεγχο επιπτώσεων στο φυσικό περιβάλλον για κάθε σοβαρό τεχνικό έργο, εντούτοις η χαμηλή ποιότητα ή προχειρότητα των περιβαλλοντικών μελετών που καταρτίζονται, η έλλειψη χωροταξικών σχεδίων όσον αφορά το ευρύτερο φυσικό περιβάλλον της χώρας σε συνδυασμό με την έλλειψη πολιτικής για τις χρήσεις γης αποτελούν ένα δυσοίωνα σκηνικό για το μέλλον της ελληνικής φύσης.

Εκχέρσωση και αυθαίρετη δόμηση δασικών εκτάσεων. Οι συνέπειες από την εκχέρσωση και δόμηση δασικών εκτάσεων μπορούν να συνοψιστούν στα ακόλουθα: μειωμένη διήθηση και αυξημένες επιφανειακές απορροές ομβρίων υδάτων, διάσπαση της συνέχειας των οικοσυστημάτων, υποβάθμιση της βιοποικιλότητας, διάβρωση εδαφών και πλημμύρες, απώλεια φυσικά ανανεώσιμων πόρων και αγαθών κλπ.

Οι συνέπειες, διαφορετικές από περίπτωση σε περίπτωση, εξαρτώνται κάθε φορά από το μέγεθος, τη θέση και το ρόλο που παίζει μια συγκεκριμένη δασική έκταση στο ευρύτερο περιβάλλον.

Νέες δραστηριότητες στον ορεινό χώρο. Η αξιοποίηση εναλλακτικών μορφών ενέργειας, αν και μπορούν κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις να συνεισφέρουν στην ορεινή οικονομία και ανάπτυξη, εντούτοις η βιασύνη που επικρατεί κατά την έγκριση, και εκτέλεση τέτοιων έργων, σε συνδυασμό με την έλλειψη ενός αναβαθμισμένου θεσμικού πλαισίου κυρίως σε ότι αφορά τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις, τείνουν να αποτελέσουν μια ακόμα σοβαρή αιτία υποβάθμισης του φυσικού περιβάλλοντος της χώρας.

1.4 Διαχείριση δασών

Οι εξελίξεις και τα γεγονότα που διαδραματίστηκαν μεταπολεμικά στην Ελλάδα προσδιόρισαν καθοριστικά και το σημερινό θεσμικό και οργανωτικό πλαίσιο διαχείρισης των δασών και του φυσικού περιβάλλοντος γενικότερα. Για το λόγο αυτό και προκειμένου να κατανοηθούν πληρέστερα τα αίτια που οδήγησαν στη σημερινή κατάσταση, διευκολύνοντας έτσι τη διαδικασία ανάπτυξης προτάσεων για το μέλλον των θεσμών διαχείρισης και προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος της χώρας, ακολουθεί μια παρουσίαση των σημαντικότερων γεγονότων που πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα⁵:

Περίοδος 1950 – 1980

Αν και η δασοπονία στην Ελλάδα, ως ιδέα αλλά και ως πράξη προστασίας και διαχείρισης των δασών έχει τις ρίζες της στην κλασική Ελλάδα, πάραυτα η σύγχρονη δασοπονία απέκτησε τις επιστημονικές βάσεις της στις δεκαετίες του 1920 και 1930 και ενισχύθηκε ως κλάδος της εθνικής οικονομίας μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, με αποκορύφωμα τις δεκαετίες 1950, 1960 και

⁵ Μπεριάτος Η., 1998., «Προτάσεις για μια σύγχρονη πολιτική για τα δάση και το φυσικό περιβάλλον», Υπουργείο Γεωργίας.

1970, οπότε και παρουσιάστηκαν και τα μεγαλύτερα επιτεύγματα στο χώρο της προστασίας των δασών και της ορεινής οικονομίας:

Τα δάση της ορεινής Ελλάδας μελετώνται και μπαίνουν στη διαδικασία ορθολογικής διαχείρισης και ανάπτυξης, ενισχύοντας ταυτόχρονα και το εισόδημα του ορεινού κατοίκου που έχει ως κύρια πηγή εισοδήματος την κτηνοτροφία.

Οι χείμαρροι της ορεινής Ελλάδας καταγράφονται, μελετώνται και μπαίνουν βαθμιαία στη διαδικασία διευθέτησης για αποκατάσταση της υδρολογικής ισορροπίας και αποτροπή φαινομένων διάβρωσης και πλημμύρων που ταλάνιζαν πολλές περιοχές της χώρας.

Κατανοείται ο πολύπλοκος ρόλος των δασών, τόσο προς την κατεύθυνση της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος όσο και προς την κατεύθυνση της ποιότητας ζωής και της κοινωνικής ευημερίας.

Προωθείται η ιδέα των Εθνικών Δρυμών, των Αισθητικών Δασών, των Μνημείων της φύσης και των Καταφυγίων άγριας ζωής και διαμορφώνεται έτσι το υπάρχον δίκτυο των προστατευόμενων περιοχών.

Προωθούνται προγράμματα αναδασώσεων και δημιουργούνται δάση αναψυχής κοντά σε μεγαλουπόλεις για βελτίωση της ποιότητας ζωής και προαγωγή της περιβαλλοντικής ενημέρωσης και συνείδησης των κατοίκων των μεγάλων αστικών κέντρων.

Ψηφίζεται το νέο σύνταγμα (1975), το οποίο αναγνωρίζει τον ρόλο των δασών ως μια σημαντική υπόθεση προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος και θεσπίζεται η υποχρέωση του κράτους για προστασία των δασών και του φυσικού περιβάλλοντος γενικότερα.

Η δεκαετία του '70 κλείνει αφήνοντας πίσω της μια Δασική Υπηρεσία οργανωμένη κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο σε όλα τα επίπεδα και ένα έργο πολύ σημαντικό για το φυσικό περιβάλλον της χώρας και την ορεινή ανάπτυξη.

Παρόλα όμως τα επιτεύγματα, την περίοδο αυτή παρέμειναν ανεπίλυτα και πολλά δασοπονικά προβλήματα που η μη έγκαιρη χειραγώγησή τους αποτέλεσε απαρχή και συχνά άλλοθι για την υποβάθμιση της δασοπονίας. Ειδικότερα το ιδιοκτησιακό, οι σχέσεις δάσους – κτηνοτροφίας, οι δομές δημόσιας διοίκησης,

οι δημόσιες σχέσεις και η εσωστρέφεια των ίδιων των δασικών υπηρεσιών, αλλά και της δασολογικής και της δασοπονικής εκπαίδευσης, είναι μερικά από τα προβλήματα που με την πάροδο των ετών αντί να επιλυθούν επιδεινώνονται.

Περίοδος 1981 – 1988

Στην περίοδο αυτή παρουσιάζονται σοβαρές αλλαγές στη δασική πολιτική της χώρας που συνοδεύτηκαν και από σημαντικές εξελίξεις που έμελλε να προσδιορίσουν καθοριστικά την πορεία της δασοπονίας στα χρόνια που ακολούθησαν.

Συγκεκριμένα άλλαξαν οι προτεραιότητες των δασικών υπηρεσιών και δόθηκε έμφαση σε θέματα δασικής αναψυχής και ορεινής κτηνοτροφίας.

Δαπανήθηκαν σημαντικά κονδύλια για έργα δασικής αναψυχής στα περιαστικά κυρίως δάση, δημιουργώντας έτσι καλές ευκαιρίες για αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των αστικών πληθυσμών. Ωστόσο δεν λήφθηκε μέριμνα για την προσαρμογή της δασικής διοίκησης στις νέες αυτές υποχρεώσεις, οι οποίες δεν τέλειωναν με την εκτέλεση των έργων αλλά ήταν αναγκαίο να συνεχίσουν με την εξασφάλιση της βιωσιμότητας της λειτουργίας των εγκαταστάσεων και τη διαρκή προσφορά νέων υπηρεσιών αναψυχής και περιβαλλοντικής εκπαίδευσης προς το κοινωνικό σύνολο.

Η πρακτική της παραχώρησης των εγκαταστάσεων αναψυχής στους δήμους και τις κοινότητες που εφαρμόστηκε έκτοτε όχι μόνο δεν τελεσφόρησε, λόγω έλλειψης κατάλληλου θεσμικού πλαισίου, αλλά οδήγησε και στην εγκατάλειψη και καταστροφή των εκτελεσθέντων έργων και εγκαταστάσεων.

Αρχικά έγινε προσπάθεια αλλοτρίωσης της έννοιας του δάσους προκειμένου να αποχαρακτηριστούν δασικές εκτάσεις και να αρθεί η ισχύς του Δασικού κώδικα, έτσι ώστε να διευκολυνθεί η εφαρμογή του σχετικού Νόμου.

Αυτό έφερε σε αντίθεση το σύνολο σχεδόν των δασολόγων οι οποίοι γνωρίζουν καλύτερα από κάθε άλλον τις καταστροφικές συνέπειες που μπορεί να έχει για το δάσος μια τέτοια αλλοτρίωση.

Αργότερα ψηφίστηκε ο νόμος 1650/86 από το ΥΠΕΧΩΔΕ για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, ο οποίος αν και δημιουργεί ευκαιρίες εκσυγχρονισμού και ανοίγματος της δασοπονίας προς νέες κατευθύνσεις, για μια περιβαλλοντικά πλέον προσανατολισμένη δασοπονία και την προώθηση νέων μορφών ανάπτυξης στον ορεινό χώρο, εντούτοις ανακόπτει την προσπάθεια ανάδειξης των προστατευόμενων δασών εκ μέρους της Δασικών Υπηρεσιών και δημιουργεί για πρώτη φορά δυϊσμό και σοβαρότατη σύγχυση στα θέματα περιβάλλοντος τόσο σε θεσμικό όσο και πρακτικό επίπεδο.

Οι δασικοί συνεταιρισμοί, από την άλλη πλευρά, αντί να αξιοποιήσουν τη δυνατότητα που τους παρείχε το νέο θεσμικό πλαίσιο για την αναβάθμιση της οικονομικής και κοινωνικής τους θέσης και για την προστασία των δασών, ως αναγκαίου πόρου διαβίωσης για τους ίδιους και τα παιδιά τους, εντούτοις παρατήρησαν τις νέες δυνατότητες ως ευκαιρία για κερδοσκοπία και πρόσκαιρη ευημερία.

Περίοδος 1989 – 1993

Την περίοδο αυτή ιδρύθηκε η Γενική Γραμματεία δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος και δημιουργήθηκε μια θετική προοπτική για αναβάθμιση του ρόλου και της αποτελεσματικότητας των Δασικών Υπηρεσιών και της δασοπονίας ως θεσμού και ως κλάδου της εθνικής οικονομίας.

Συγκροτήθηκε μια διακομματική κοινοβουλευτική επιτροπή με ομόφωνη απόφαση της ολομέλειας της Βουλής και με στόχο «τη μελέτη σε βάθος του προβλήματος των δασικών πυρκαγιών και την υπόδειξη τρόπων οργάνωσης και μέσων για τη μακροπρόθεσμη και αποτελεσματική αντιμετώπισή τους».

Η επιτροπή αναγνώρισε ότι το πρόβλημα των δασικών πυρκαγιών δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί αποσπασματικά αλλά στα πλαίσια μιας συνολικότερης δασικής πολιτικής και κατέθεσε πόρισμα στη Βουλή των Ελλήνων, στο οποίο γίνονται σοβαρές διαπιστώσεις αλλά και μακρόπνοες προτάσεις ανάπτυξης και προστασίας των δασών και του φυσικού περιβάλλοντος γενικότερα⁶.

Αργότερα θεσπίστηκε η Οδηγία 92/43/ΕΟΚ η οποία οδηγεί σε σημαντικές εξελίξεις στον τομέα του φυσικού περιβάλλοντος και των δασών. Εντοπίζονται και χαρτογραφούνται περιοχές με ιδιαίτερο οικολογικό ενδιαφέρον και δημιουργείται έτσι ένα νέο δίκτυο προστατευόμενων περιοχών με το όνομα «Φύση 2000» ή «NATURA 2000».

Οι περιοχές αυτές εκτείνονται σε έκταση περίπου 275.000 εκτ. και συμπεριλαμβάνουν στους κόλπους τους και σημαντικά δασικά συμπλέγματα. Από τότε, επικεντρώνεται το ενδιαφέρον της ΕΕ και του ΥΠΕΧΩΔΕ στις περιοχές αυτές διοχετεύοντας σημαντικά κονδύλια που απευθύνονται στο φυσικό περιβάλλον όπως είναι το πρόγραμμα LIFE που θα δούμε στην συνέχεια.

Περίοδος 1994 - 2003

Τα φαινόμενα χρηματισμού και διαπλοκής σχετικά με τον χαρακτηρισμό δασικών πράξεων και την επίλυση ιδιοκτησιακών ζητημάτων που ενδημούν κυρίως στο λεκανοπέδιο της Αττικής και τις παραλιακές περιοχές, χρησιμοποιούνται.

Επίσης παγώνουν οι εξελίξεις και κάθε πρόοδος στη δασοπονία για πάνω από τρία χρόνια, ενώ τα προβλήματα προστασίας και οι ανάγκες ανάδειξης και ανάπτυξης των δασών αυξάνονται.

⁶ Μπεχράκης Δ., Γικόνογλου Μ. και Σκυλάκος Α., 1993, «Πόρισμα Διακομματικής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής για τη μελέτη σε βάθος του προβλήματος των πυρκαγιών και την υπόδειξη τρόπων οργάνωσης και μέσων για τη μακροπρόθεσμη και αποτελεσματική αντιμετώπισή του», Βουλή των Ελλήνων.

Μοναδική εξαίρεση η ίδρυση του σώματος των «δασοκομάντος», αλλά και αυτό το μέτρο δεν είχε προοπτική αφού σε πολύ λίγο χρόνο μεταφέρεται η δασοπυρόσβεση μέσα σε κλίμα απαξίωσης από τη δασική στην πυροσβεστική υπηρεσία.

Αναγνωρίζεται ο ρόλος των προστατευόμενων δασών στην υπόθεση προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος αλλά και στην υπόθεση ανάπτυξης των ορεινών όγκων της χώρας και ακολουθούν δυο σημαντικές ενέργειες: α) Εκπονούνται τα σχέδια διαχείρισης των Εθνικών Δρυμών της χώρας και δημιουργείται έτσι η απαραίτητη υποδομή για υλοποίηση προγραμμάτων ανάπτυξής τους και β) συγκροτείται μια ειδική επιτροπή για τη διαμόρφωση πολιτικής στα θέματα αυτά και για τον προγραμματισμό συγκεκριμένων δράσεων.

Ιδρύονται 25 φορείς διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών, ως νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου εποπτευόμενων από το ΥΠΕΧΩΔΕ, με σκοπό τη διοίκηση και διαχείρισή τους.

Το δίκτυο NATURA 2000 στο οποίο και επικεντρώνουν την προσοχή τους οι νέοι φορείς συμπεριλαμβάνει τα περισσότερα από τα υψηλά, παραγωγικά και με υψηλή φυσικότητα και βιοποικιλότητα δάση της χώρας.

Η προωθούμενη πολιτική της αποκρατικοποίησης δεν άφησε αλώβητη τη δασοπονία. Οι κρατικές εκμεταλλεύσεις δασών που λειτουργούσαν ως παραγωγικές μονάδες για ανάπτυξη και αξιοποίηση πολύτιμων δασικών πόρων βαθμιαία υποβαθμίζονται σε διοικητικές υπηρεσίες του δημοσίου, χωρίς να λαμβάνεται μέριμνα υποκατάστασης των παραγωγικών μονάδων που χάνονται από κάποια άλλα σχήματα.

Διπλή νομοθεσία, ελλιπής συντονισμός δράσεων για το φυσικό περιβάλλον μεταξύ Υπουργείων, διστάμενες συχνά πολιτικές και παράλληλοι φορείς διαχείρισης για τους ίδιους φυσικούς πόρους, είναι ορισμένα αποτα προβλήματα που αντιμετωπίζει η δασοπονία.

Ωστόσο κανείς δεν μπορεί να κατηγορήσει τις δασικές υπηρεσίες ότι αδυνατούν σήμερα να υποστηρίξουν τους δασικούς συνεταιρισμούς στη σωστή διενέργεια των υλοτομικών εργασιών ή ότι αδυνατούν να προωθήσουν την οικονομική και τουριστική ανάπτυξη του ορεινού χώρου, από την στιγμή που της έχουν αφαιρεθεί τα μέσα και οι πιστώσεις που διέθετε πριν σε βαθμό μάλιστα που να κινδυνεύουν να σταματήσουν παντελώς οι διαδικασίες εκμετάλλευσης των δασών που ήταν και μπορούν και σήμερα να είναι η κινητήρια δύναμη για προώθηση νέων μορφών ανάπτυξης στον ορεινό χώρο.

1.5. Μελλοντικές ενέργειες

Ο πολλαπλός ρόλος των δασικών οικοσυστημάτων και η πολλαπλή χρήση των δασών δεν είναι κάτι καινούργιο. Από τη δεκαετία του '60 συνειδητοποιείται η ανάγκη αυτή και προωθούνται σχετικές δράσεις κάτω όμως από ένα σκεπτικό το οποίο προωθεί την ξυλοπαραγωγή ως κυρίαρχη δραστηριότητα και στα πλαίσια αυτής ασκούσαν και άλλες “δευτερεύουσες” δράσεις.

Αξιολογώντας τη δυναμική που αναπτύχθηκε κατά τις τελευταίες δεκαετίες στα εν λόγω ζητήματα της δασοπονίας και κυρίως στα ζητήματα της προστασίας του περιβάλλοντος, τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο, η ιεράρχηση προτεραιοτήτων που αναμένεται να διαμορφωθεί σε εθνικό επίπεδο κατά τις προσεχείς δεκαετίες αντικατοπτρίζεται στις ακόλουθες ενέργειες:

1. Προστατευτικές λειτουργίες των δασικών οικοσυστημάτων, με ειδική έμφαση και προτεραιότητα:

στον ρυθμιστικό ρόλο των δασών και στην προστασία των δασικών εδαφών, με προοπτική και μακρόπνοο στόχο την αύξηση των διαθέσιμων υδατικών αποθεμάτων και τη μείωση των πλημμυρικών φαινομένων.

στη διατήρηση της άγριας ζωής με στόχο τη βιωσιμότητα της υπάρχουσας βιοποικιλότητας και των φυσικών αποθεμάτων της ελληνικής φύσης και την αξιοποίηση των αποθεμάτων αυτών για προώθηση νέων μορφών ανάπτυξης των ορεινών περιοχών.

στην προαγωγή των θετικών επιδράσεων στο ατμοσφαιρικό περιβάλλον

Επιδιώκοντας τα παραπάνω ο τομέας της δασοπονίας, και με την συνεχή συνεργασία των αρμοδίων φορέων ίσως τελικά επιτευχθεί περαιτέρω ανάπτυξη και προάσπιση των δασών⁷.

⁷ Γκατζογιάννης, Σ., 2003, «Για μια σύγχρονη ελληνική δασοπονία, Ιστορική αναδρομή, ανασκόπηση της τρέχουσας κατάστασης και προτάσεις ανάπτυξης», Θεσ/νίκη

Κεφάλαιο 2

Διαχείριση Διαδιάς

2.1. Βιότοποι

Ένα σημαντικό κομμάτι της οργάνωσης διαφόρων βιοτόπων αποτελεί η προστασία αυτών. Ειδικότερα τους βιότοπους αυτούς τους ονομάζουμε πυρήνες βιοποικιλότητας, διότι φιλοξενούν ένα σπάνιο βιολογικό πλούτο και έχουν ιδιαίτερη οικολογική αξία.

Σε κάποιες ορισμένες από αυτές τις οικολογικά σημαντικές περιοχές της Ελλάδος, η μη κυβερνητική οργάνωση WWF Ελλάς έχει εγκαταστήσει τοπικές επιστημονικές ομάδες, που μελετούν τη χλωρίδα και την πανίδα, εστιάζουν στα προβλήματα, συνεργάζονται με τους κατοίκους και τις τοπικές αρχές, προτείνουν λύσεις και επιδιώκουν μια μακροπρόθεσμη και αποτελεσματική προστασία.

Σημαντικοί σύμμαχοι, και ιδιαίτεροι υποστηρικτές είναι οι κάτοικοι των διαφόρων περιοχών, οι οποίοι γνωρίζουν ότι η ανάπτυξη του τόπου περνάει μέσα από την προστασία του τοπίου και της οικολογικής του ακεραιότητας.

Οι ομάδες του WWF επιδιώκουν να καλύψουν ένα τεράστιο κενό γνώσης για τις αξίες και τους κινδύνους που απειλούν τις περιοχές, να δώσουν δημιουργική και βιώσιμη κατεύθυνση στην τοπική ανάπτυξη, να παρέμβουν δυναμικά για να περιορίσουν μια απειλή.

Ωστόσο η μεγαλύτερη πρόκληση είναι η ενεργός συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας στην προστασία και βιώσιμη ανάπτυξη αυτών των περιοχών. Στόχος είναι η προώθηση και η μετάδοση της γνώσης, της εμπειρίας και της ευελιξίας

στις τοπικές κοινωνίες, προκειμένου η διατήρηση και η οικολογικά ορθή διαχείριση του φυσικού πλούτου να γίνει και τοπική υπόθεση.

Οι περιοχές, στις οποίες η WWF Ελλάς έχει μόνιμη παρουσία είναι οι εξής:

- **Δάσος Δαδιάς**, Νομός Έβρου
- **Λίμνη Κερκίνη**, Νομός Σερρών
- **Λίμνες Μικρή και Μεγάλη Πρέσπα**, Νομός Φλώρινας
- **Βόρεια Πίνδος**, Νομός Ιωαννίνων
- **Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου**, Νομός Ζακύνθου

Μέσα από τη σταθερή τοπική παρουσία στις περιοχές αυτές, έχουν επιτευχθεί σημαντικά αποτελέσματα. Ειδικότερα σημαντική είναι η θεσμική προστασία του δάσους Δαδιάς και η ενεργή συνεργασία των τοπικών φορέων⁸.

2.2. Ιστορία διαχείρισης Δαδιάς

Η ιστορία της διαχείρισης της προστατευόμενης περιοχής του δάσους Δαδιάς - Λευκίμμης-Σουφλίου ξεκινά από το 1980. Αυτοί οι οποίοι πρωταγωνιστούσαν όλα αυτά τα χρόνια ήταν οι κάτοικοι της περιοχής, οι τοπικοί ή οι κεντρικοί αρμόδιοι φορείς διαχείρισης, οι οικολόγοι και όλες οι ομάδες προάσπισης της φύσης.

Πιο συγκεκριμένα το 1980, η προστασία του δάσους Δαδιάς, που συμπεριλάμβανε και μια ζώνη αυστηρής προστασίας 72.500 στρ., με απαγόρευση του κυνηγιού και της κοπής ξύλου, έπεσε στην κοινωνία της περιοχής ως κεραυνός εν αιθρία. Αυτό έγινε διότι γιατί η προστασία επιβλήθηκε χωρίς καμία προετοιμασία και διάλογο.

Ύστερα από 23 χρόνια, και μετά από τις διαμαρτυρίες των κατοίκων και την αντίδραση, εξαιτίας της άγνοιας, των τοπικών φορέων, επιτεύχθηκε τελικά η

⁸ www.wwf.gr

κοινωνική συναίνεση όχι απλώς ως αποδοχή της προστασίας, αλλά και ως συμμετοχή για την καλύτερη εφαρμογή της.

Η ανακήρυξη του Εθνικού Πάρκου Δάσους Δαδιάς αποτέλεσε ένα από τα σημαντικότερα γεγονότα. Παράλληλα άρχισε να λειτουργεί ο Φορέας Διαχείρισης, ο οποίος επιτέλεσε σημαντικό ρόλο στον συντονισμό των δράσεων διαχείρισης στην περιοχή, αλλά και στην επικύρωση της κοινωνικής συναίνεσης, λόγω του ότι το διοικητικό του συμβούλιο αποτελούνταν από εκπροσώπους των περισσότερων αρμόδιων φορέων.

Ωστόσο για να επιτευχθούν αυτές οι εξελίξεις πραγματοποιήθηκαν πολύχρονες προσπάθειες ευαισθητοποίησης, διαλόγου και εφαρμογής μιας σειράς προγραμμάτων που σαν σκοπό είχαν την προστασία της περιοχής μέσω της ορθολογικής διαχείρισης.

Τα προγράμματα ξεκίνησαν το 1985, από τα υπουργεία Γεωργίας και ΠΕΧΩΔΕ, τη Γραμματεία Νέας Γενιάς, τη Νομαρχία Εβρου, τη Δασική Υπηρεσία και το WWF Ελλάς. Η παρουσία του WWF στη Δαδιά βοήθησε στην δημιουργία οικολογικής συνείδησης και έθεσε τις βάσεις για τη διαχείριση της περιοχής μέσω της σύνταξης τριών σχεδίων.

Κοινό στοιχείο των τριών σχεδίων ήταν ο προσδιορισμός του σκοπού διαχείρισης ο οποίος επιδίωκε την διατήρηση των οικολογικών και πολιτισμικών αξιών. Τα αρπακτικά πουλιά, τα ώριμα δάση πεύκων και βελανιδιάς, το ποικίλο φυσικό τοπίο, η ιστορία και οι παραδόσεις της περιοχής συνιστούν το μωσαϊκό των αξιών που μαζί με τις σύγχρονες κοινωνικές απαιτήσεις θα προωθήσουν τον ρυθμό της ανάπτυξης.

Επίσης ένα άλλο κοινό σημείο των προγραμμάτων του WWF είναι η συμμετοχή των φορέων και των κατοίκων σε όλες τις δράσεις προστασίας, προκειμένου να γίνει κατανοητό ότι εκτός από τα αρπακτικά πουλιά σημαντικό ρόλο παίζουν και οι κάτοικοι οι οποίοι έχουν το προνόμιο να ζουν σε μια

περιοχή με σπάνια φυσική κληρονομιά, η οποία μπορεί να αποτελέσει βασικό άξονα ανάπτυξης.

Στη διάρκεια των ετών που εφαρμόζονταν τα προγράμματα προστασίας του δάσους Δαδιάς πραγματοποιήθηκαν πολλές επιτυχίες που έχουν κάνει την περιοχή να ξεχωρίζει ως παράδειγμα προστασίας και διαχείρισης.

Οι πιο σημαντικές εξελίξεις που έχουν πραγματοποιηθεί είναι:

Η παύση της κοπής των δένδρων που φιλοξενούν φωλιές αρπακτικών πουλιών και η αλλαγή της εποχής υλοτομίας κοντά στις θέσεις αυτές, από άνοιξη σε φθινόπωρο, όταν έχει τελειώσει η αναπαραγωγή των πουλιών.

Η καλά οργανωμένη πυρο-φύλαξη του δάσους και ο περιορισμός των πυρκαγιών, γεγονός που μαρτυρά ότι όλα αυτά τα χρόνια το δάσος Δαδιάς, κατέχει σημαντική θέση στις προτεραιότητες των υπηρεσιών των κατοίκων που έχουν αποδείξει έμπρακτα την αγάπη τους για το δάσος.

Η διαχείριση των επισκεπτών με οργάνωση και ελεγχόμενη πρόσβαση κατάφερε να περιορίσει τις επιπτώσεις στα πτηνά του δάσους Δαδιάς.

Ωστόσο τα παραπάνω επιτεύγματα δεν αποδεικνύουν ότι η διαχείριση του δάσους της Δαδιάς είναι τέλεια. Σίγουρα υπάρχουν σοβαρές απειλές όπως η παράνομη χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων για θηρευτές που προκαλούν δευτερογενώς τον θάνατο.

Για τον λόγο αυτό απαιτείται να γίνει σοβαρή και καλή δουλειά προκειμένου το δάσος να διαχειρίζεται καλύτερα⁹.

2.3. Δράση της WWF για την Δαδιά

Η WWF έχει συμβάλλει σε μεγάλο βαθμό τα τελευταία 25 χρόνια σε ότι έχει να κάνει με την προστασία του δάσους Δαδιάς. Αρχικά επιτεύχθηκε η εξασφάλιση

⁹ Σκαρτσή, Δ., 2005, «Δάσος Δαδιάς: Διαχείριση και προστασία», WWF Ελλάς

ενός καθεστώτος προστασίας για την περιοχή και έπειτα για την ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας, τη δραστηριοποίηση των σχετικών φορέων και την προώθηση ενός μοντέλου αειφόρου ανάπτυξης για την περιοχή.

Τα τελευταία τρία χρόνια, με την αξιοποίηση μίας σημαντικής χρηματοδότησης της Ε.Ε., οι προσπάθειες στράφηκαν στην εφαρμογή ενός συστήματος επιστημονικής παρακολούθησης καθώς και στην πραγματοποίηση κάποιων σημαντικών παρεμβάσεων βελτίωσης του δάσους.

Οι συνεχείς προσπάθειες της οργάνωσης ταυτόχρονα με την ενεργοποίηση των τοπικών φορέων, κατέστησαν την περιοχή ως μία από τις πληρέστερα διαχειριζόμενες φυσικές περιοχές της χώρας. Το Δάσος Δαδιάς-Λευκίμης-Σουφλίου αποτελεί τη μοναδική προστατευόμενη περιοχή της χώρας η οποία διαθέτει ένα σύστημα διαχείρισης επισκεπτών και ένα διατυπωμένο σχέδιο επιστημονικής παρακολούθησης.

Ωστόσο εκτός από τα καθαρά οικολογικά οφέλη που οι προσπάθειες προστασίας έχουν αποφέρει, ιδιαίτερα σημαντικά είναι και τα οφέλη για την κοινωνία και την οικονομία της περιοχής. Η περιοχή της Δαδιάς αποτελεί τον δημοφιλέστερο οίκο-τουριστικό προορισμό της Ελλάδας με πολλές χιλιάδες επισκέπτες ετησίως, με πολλά οικονομικά οφέλη τα οποία διαχέονται και στις άλλες γειτονικές περιοχές.

Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζονται οι πιο σημαντικές ημερομηνίες για την προστασία του Δάσους Δαδιάς.

1979	Αναγνωρίζεται και περιγράφεται, με επιστημονικούς όρους, η οικολογική αξία του Δάσους Δαδιάς για τα αρπακτικά.
1980	Ύστερα από συντονισμένες πολιτικές πιέσεις, το Δάσος Δαδιάς χαρακτηρίζεται ως "Προστατευόμενη Περιοχή" με περιφερειακή

	ζώνη και δύο πυρήνες απολύτου προστασίας.
1986-89	Με ένα ευρωπαϊκό πρόγραμμα ACE έρχονται οι χρηματοδοτήσεις για την δημιουργία υποδομών προστασίας του δάσους.
1992	Το WWF εγκαθιστά μια τοπική ομάδα στην περιοχή με σκοπό την μελέτη και την προώθηση της προστασίας της.
1992-95	Μέσα από ένα πρόγραμμα ACNAT δημιουργείται μια ειδική περιβαλλοντική μελέτη και ένα διαχειριστικό σχέδιο για την προστατευόμενη περιοχή, τα οποία μέχρι και σήμερα αποτελούν σημείο αναφοράς για τις δράσεις προστασίας.
1994	Η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Έβρου εγκαθιστά ένα τοπικό περιβαλλοντικό γραφείο το οποίο συνδράμει τις προσπάθειες προστασίας.
1994-99	Μέσα από το πρόγραμμα INTERREG χρηματοδοτείται η διάνοιξη και σηματοδότηση μονοπατιών.
1996-99	Η Δαδιά δέχεται πολλαπλές χρηματοδοτήσεις από το Β' ΚΠΣ και την πρωτοβουλία LEADER, μέσα από τις οποίες κατασκευάζονται υποδομές υποδοχής επισκεπτών.
1996-02	Το WWF Ελλάς εφαρμόζει ένα σύστημα για την προστασία και ανάπτυξη της περιοχής ενώ προετοιμάζεται και εφαρμόζεται ένα ολοκληρωμένο σχέδιο επιστημονικής παρακολούθησης
2002	Ιδρύεται ο φορέας διαχείρισης της περιοχής. Εκκρεμούν ακόμα οι νομικές διατάξεις για τον χαρακτηρισμό της περιοχής ως Εθνικό Πάρκο.
202002-05	Το δάσος Δαδιά γίνεται αποδέκτης χρηματοδότησης μέσω του προγράμματος LIFE για την εφαρμογή ενός προγράμματος διαχείρισης και παρακολούθησης του βιοτόπου.

2.4. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Διαχείρισης του Δάσους της Δαδιάς

Η προστασία, η προώθηση και αξιοποίηση περιοχών με ιδιαίτερο περιβαλλοντικό ενδιαφέρον στο νομό Έβρου αποτελεί το σημαντικότερο μέλημα της Δημοσυνεταιριστικής Εταιρείας "ΕΒΡΟΣ" ΑΕ.

Η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Έβρου με δική της πρωτοβουλία και σε συνεργασία με τους δήμους και την Περιφέρεια Μακεδονίας – Θράκης πραγματοποίησε μια σειρά έργων και παρεμβάσεων οι οποίες οδήγησαν τα τελευταία χρόνια σε σημαντική αύξηση του αριθμού των επισκεπτών στους βιότοπους του Έβρου.

Η αξιοποίηση και η ανάδειξη των τοπικών οικοσυστημάτων δημιούργησαν νέες δραστηριότητες στον τομέα παροχής τουριστικών υπηρεσιών και συνέβαλαν στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου στις αγροτικές περιοχές του Έβρου.

Το έργο που πραγματοποιήθηκε επιδίωκε τα εξής:

- Μελέτη και κατασκευή Κέντρου Ενημέρωσης των επισκεπτών
- Επέκταση υπάρχοντος παρατηρητηρίου Δαδιάς
- Έργα ερμηνείας περιβάλλοντος
- Προμήθεια εξοπλισμού φύλαξης
- Προμήθεια εργαστηριακού, οπτικού και ακουστικού εξοπλισμού, βιβλίων και επίπλων
- Ενέργειες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του κοινού

Οι φορείς οι οποίοι συνεργάζονται με σκοπό την πραγματοποίηση του προγράμματος είναι

Η Περιφέρεια Ανατ. Μακεδονίας – Θράκης

Το Νομαρχιακό Διαμέρισμα Έβρου

Ο Δήμος Σουφλίου
Ο Δήμος Τυχερού
Το Δασαρχείο Σουφλίου

Παράλληλα υπάρχει και τεχνική υποστήριξη την οποία την παρέχει:

Η Δημοσυνεταιριστική Εταιρεία Έβρος Α.Ε.

Η Δημοτική Επιχείρηση Οικο-τουριστικό Κέντρο Βιοτόπου Δαδιάς¹⁰

¹⁰ Δημοσυνεταιριστική Εταιρεία «Έβρος ΑΕ», 2006

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3.1. Το χρηματοδοτικό μέσο LIFE

Η πρωτοβουλία LIFE, αποτελεί το πιο σημαντικό χρηματοδοτικό όργανο της Ε.Ε. για την προστασία του περιβάλλοντος. Από το 1992 που ξεκίνησε αυτή η πρωτοβουλία, μέχρι και σήμερα το πρόγραμμα LIFE έχει χρηματοδοτήσει ένα μεγάλο αριθμό προγραμμάτων σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και σε τρίτες χώρες.

Τα προγράμματα LIFE συνήθως ανήκουν σε μία από τις εξής τρεις κατηγορίες:
LIFE-Φύση,
LIFE-Περιβάλλον
LIFE-Τρίτες χώρες.

Η πρώτη από αυτές τις κατηγορίες, στην οποία ανήκει και το πρόγραμμα της Δαδιάς, χρηματοδοτεί δράσεις προστασίας και βελτίωσης βιοτόπων δίνοντας έμφαση στις περιοχές που έχουν ενταχθεί στο δίκτυο προστατευόμενων περιοχών NATURA 2000.

Το LIFE είναι ένα πολύ σημαντικό εργαλείο καθώς αποτελεί ένα μοναδικό Ευρωπαϊκό χρηματοδοτικό μέσο το οποίο στρέφει το ενδιαφέρον του στην προστασία του περιβάλλοντος.

Ωστόσο το πρόγραμμα αυτό είναι και αρκετά πρωτοπόρο και καινοτόμο γεγονός που επηρεάζει και βοηθάει στη διαμόρφωση άλλων πολύ ευρύτερων πολιτικών αποφάσεων.

Για τον λόγο αυτό η σημασία κάθε προγράμματος LIFE δεν είναι μόνο τοπική, αλλά επηρεάζει γενικότερα την πολιτική προστασίας της Ευρωπαϊκής φύσης¹¹.

¹¹ www.wwf.gr, Πρόγραμμα LIFE

Επίσης αξίζει να σημειωθεί ότι η σπουδαιότητα του προγράμματος δεν έχει μόνο τοπική επίδραση, αλλά εθνική και διεθνή καθώς επεκτείνει και ευνοεί την εικόνα μιας χώρας.

3.2. Στόχοι Προγράμματος

Ο βασικός στόχος του προγράμματος βρίσκεται στην αντιμετώπιση των τριών πιο σημαντικών παραγόντων που απειλούν την βιωσιμότητα των πληθυσμών των αρπακτικών του Δάσους Δαδιάς.

Η πρώτη βασική απειλή είναι η μείωση της οικολογικής αξίας του Δάσους για τα αρπακτικά, όπως αυτή αφορά στην μειωμένη διαθεσιμότητα θηραμάτων και νεκρών ζώων για τα αρπακτικά και τους Γύπες αντίστοιχα.

Η συγκεκριμένη απειλή αντιμετωπίζεται μέσω της συντήρησης των δασικών ξέφωτων, την δημιουργία μικρών βιοτόπων για τα αμφίβια και την λειτουργία ενός δικτύου τροφικής ενίσχυσης για τους γύπες.

Η επόμενη βασική απειλή έχει να κάνει με την στασιμότητα του αριθμού των αναπαραγωγικών ζευγαριών και του ρυθμού αναπαραγωγικής επιτυχίας των γυπών. Η απειλή αυτή θα αντιμετωπιστεί μέσω της κατασκευής και λειτουργίας του δικτύου τροφικής ενίσχυσης και μέσω της δράσης παρακολούθησης των μετακινήσεων και της γενετικής ποικιλότητας του μαυρόγυπα, η οποία θα προσδώσει πολύτιμα στοιχεία πίσω από αυτήν την πληθυσμιακή στασιμότητα.

Η τελευταία απειλή έχει να κάνει με την χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων, η οποία απειλεί ιδιαίτερα είδη τα οποία βρίσκονται στην κορυφή της τροφικής αλυσίδας – όπως είναι οι γύπες. Για την αντιμετώπιση αυτής της απειλής, προβλέπεται μία δράση επικοινωνίας προς τους γεωργούς και τους κτηνοτρόφους, αλλά και γενικότερα με την κοινωνία του Νομού Έβρου. Μέσω

αυτής της επικοινωνίας επιδιώκεται η ενημέρωση για τις επιπτώσεις από την χρήση των δολωμάτων.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι πιο σημαντικές απειλές του δάσους και οι δράσεις με τις οποίες αυτές μπορούν να αντιμετωπιστούν προκειμένου να οδηγηθούμε στα επιθυμητά αποτελέσματα.

Αναλυτικά οι δράσεις του προγράμματος αυτού παρουσιάζονται στην συνέχεια.

Απειλή	Δράσεις αντιμετώπισης	Αναμενόμενο αποτέλεσμα
1. Υποβάθμιση των οικολογικών αξιών του δάσους για τα αρπακτικά	A1, C1, C2, D2	α. Αύξηση και ποιοτική βελτίωση των χώρων κυνηγιού των αρπακτικών (δασικά ανοίγματα) β. Αύξηση στην διαθεσιμότητα θηραμάτων μέσω της βελτίωσης των βιοτόπων αμφίβιων. γ. Αύξηση στην διαθεσιμότητα νερού τους καλοκαιρινούς μήνες.
2. Στασιμότητα του αριθμού αναπαραγωγικών ζευγαριών και της αναπαραγωγικής επιτυχίας των γυπών.	A2, C3, D2, D3	Αύξηση των αναπαραγωγικών ζευγαριών και της αναπαραγωγικής επιτυχίας του μαυρόγυπα και του όρνιου.
3. Χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων	E4	Ελαχιστοποίηση του κινδύνου θνησιμότητας από δηλητηριασμένα δολώματα.

Εκτός από την αντιμετώπιση των παραπάνω σημαντικών απειλών, το πρόγραμμα εμπεριέχει και μία σειρά άλλων στόχων οι οποίοι έχουν να κάνουν με τα εξής θέματα:

Ευαισθητοποίηση και ενημέρωση σχετικά με το Δάσος Δαδιάς και την προστασία του.

Παραγωγή και επέκταση της γνώσης σχετικά με τα αρπακτικά πουλιά και τις αναγκαίες, για την προστασία τους, δράσεις.

"Πιλοτική" εφαρμογή δράσεων ενεργής διαχείρισης αυστηρά προστατευόμενων περιοχών η οποία θα κληρονομήσει πολύτιμη εμπειρία στα όποια μελλοντικά διαχειριστικά σχήματα¹².

3.3. Δράσεις Προγράμματος

A. Δράσεις προετοιμασίας, προετοιμασία διαχειριστικών σχεδίων και σχεδίων δράσης

Το μέτρο αυτό περιλαμβάνει δράσεις αναγκαίες για την εφαρμογή άλλων μέτρων. Περιλαμβάνονται οι ακόλουθες δύο δράσεις:

Δράση A.1: Τεχνικές μελέτες για τις δράσεις C1, C2 και C3

Οι μελέτες αυτές θα πραγματοποιηθούν σε αυτή την δράση και έχουν να κάνουν με τις τεχνικές προδιαγραφές για τις παρεμβάσεις στους πυρήνες του δάσους. Οι μελέτες που προβλέπονται είναι:

Κατασκευή μικρο-φραγμάτων για την δημιουργία μικρών λιμνών στην περιοχή απόλυτης προστασίας. Η μελέτη θα αφορά την κατασκευή 10 φραγμάτων σε πέντε θέσεις στους πυρήνες του δάσους.

Συντήρηση Δασικών ξέφωτων στους πυρήνες απόλυτης προστασίας. Η μελέτη αυτή θα εικπονηθεί εσωτερικά από την Διεύθυνση Δασών Έβρου και θα αφορά την συντήρηση περίπου 45 εκταρίων δασικών ανοιγμάτων.

Δημιουργία δικτύου τροφικής ενίσχυσης. Η μελέτη αυτή έχει να κάνει με τον προσδιορισμό των θέσεων για την δημιουργία δύο νέων σημείων τροφικής ενίσχυσης και τις προδιαγραφές περιφραξής τους.

Δράση A.2: Διαχειριστικό σχέδιο για το μαυρόγυπα

¹² www.wwf.gr, Πρόγραμμα LIFE

Το διαχειριστικό σχέδιο για τον Μαυρόγυπα αποτελεί ένα κείμενο αναφοράς για το πρόγραμμα προστασίας του Δάσους της Δαδιάς. Το κείμενο περιλαμβάνει όλη την αναγκαία γνώση για το είδος και προτείνει ορισμένα μέτρα διαχείρισης, μεταξύ των οποίων είναι και η δημιουργία νέων σημείων τροφικής ενίσχυσης και η αντιμετώπιση της απειλής των δηλητηριασμένων δολωμάτων.

C. Μη-επαναλαμβανόμενη διαχείριση

Οι δράσεις μη - επαναλαμβανόμενης διαχείρισης σχετίζονται με τις παρεμβάσεις στους πυρήνες απόλυτης προστασίας, οι οποίες έχουν σαν στόχο τη βελτίωση των οικολογικών χαρακτηριστικών του δάσους.

Οι παρεμβάσεις αυτές δεν έχουν σχεδιαστεί αυθαίρετα, αλλά με σκοπό τη συντήρηση και την επαναδημιουργία πολύτιμων χαρακτηριστικών του δάσους που αποτελούν σημαντικούς παράγοντες επιβίωσης των αρπακτικών πουλιών, και τα οποία λόγω της δασικής διαχείρισης κατά το παρελθόν είχαν υποβαθμιστεί.

Οι παρεμβάσεις που έχουν σχεδιαστεί, εξειδικεύονται τεχνικά από τις σχετικές τεχνικές μελέτες, ενώ τα αποτελέσματά τους θα παρακολουθούνται από την εφαρμογή του σχεδίου παρακολούθησης.

Δράση C.1: Εργασίες αποκατάστασης βιοτόπου στην περιοχή αυστηρής προστασίας.

Η δράση αυτή επιδιώκει την συντήρηση των δασικών ανοιγμάτων του δάσους τα οποία και αποτελούν τους κυριότερους χώρους κυνηγιού για πολλά αρπακτικά.

Πέρα από την οικολογική αξία, τα έργα αποκατάστασης του βιοτόπου θα ενισχύσουν και την υλοτομία της περιοχής και επίσης θα προσφέρουν και

κάποια άμεσα οικονομικά οφέλη στους τοπικούς συνεταιρισμούς που θα αναλάβουν την υλοποίησή τους.

Δράση C.2: Εργασίες για την βελτίωση της διαθεσιμότητας νερού στην περιοχή αυστηρής προστασίας

Με αυτήν τη δράση προβλέπεται η δημιουργία μικρών τεχνητών λιμνών οι οποίες θα συνεισφέρουν σε δύο παράλληλους στόχους:

1. στην αντιμετώπιση της ξηρασίας κατά τους θερινούς μήνες οι οποίοι είναι πάρα πολύ σημαντικοί για την αναπαραγωγή των αρπακτικών πουλιών, και
2. στη δημιουργία μικρών βιοτόπων για αμφίβια, τα οποία αποτελούν βασική πηγή τροφής για τα αρπακτικά πουλιά.

Το συγκεκριμένο έργο θα επιτευχθεί μέσω της κατασκευής μικρό-φραγμάτων σε πέντε τοποθεσίες της αυστηρά προστατευόμενης περιοχής και θα καταφέρει την επαναδημιουργία υδρολογικών συνθηκών οι οποίες με τα χρόνια θα εξασφαλίσουν την δέσμευση νερού για γεωργική χρήση.

Δράση C.3: Δίκτυο σημείων τροφικής ενίσχυσης

Την σημερινή εποχή και καθώς οι συνθήκες διαθεσιμότητας νεκρών ζώων στην φύση δεν έχουν αλλάξει, η τεχνητή παροχή τροφής είναι ακόμα αναγκαία για την επιβίωση των γυπών.

Επίσης αναγκαία είναι και η παροχή τροφής με ένα σύστημα το οποίο να προσομοιάζει καλλίτερα τις πραγματικές συνθήκες αναζήτησης τροφής, προκειμένου οι γύπες να αναζητούν την τροφή τους σε περισσότερα σημεία.

Το μέτρο αυτό επιδιώκει στη βοήθεια των γυπών που δεν τρέφονται αρκετά λόγω της ανταγωνιστικής συμπεριφοράς, αλλά και λόγω της συνεχούς αύξησης του συνόλου των γυπών που επισκέπτονται την περιοχή προς αναζήτηση τροφής.

Η συγκεκριμένη δράση του προγράμματος επιδιώκει την δημιουργία δύο νέων σημείων τροφικής ενίσχυσης, στα οποία θα μοιράζεται η ίδια ποσότητα τροφής. Η διανομή της τροφής μεταξύ των τριών πλέον σημείων, θα γίνεται μέσω ενός τυχαίου συστήματος, προκειμένου σταδιακά να επιτευχθεί ο στόχος της προσομοίωσης των φυσικών συνθηκών.

D. Επαναλαμβανόμενη διαχείριση

Δράση D.1 Επιστημονική παρακολούθηση της προστατευόμενης περιοχής

Η σωστά σχεδιασμένη και συνεπής επιστημονική παρακολούθηση μίας περιοχής αποτελεί αναγκαίο παράγοντα για την αποτελεσματική προστασία της. Η παρακολούθηση προσφέρει εκείνα τα αναγκαία στοιχεία για τον εντοπισμό και προσδιορισμό των αναγκών, τον στρατηγικό σχεδιασμό για την αντιμετώπιση τους και την παρακολούθηση των αποτελεσμάτων των δράσεων προστασίας.

Προκειμένου να μπορέσει ένα σύστημα παρακολούθησης να ανταποκριθεί σε αυτούς τους πολλαπλούς σκοπούς θα πρέπει να βασίζεται σε ένα σχέδιο παρακολούθησης το οποίο να συνδυάζει την συλλογή και ανάλυση πολλαπλών κατηγοριών στοιχείων με την πρακτική ανάγκη για σωστή χρήση των διατιθέμενων πόρων.

Η επιστημονική παρακολούθηση της προστατευόμενης περιοχής του Δάσους Δαδιάς βασίζεται στο "Σχέδιο Παρακολούθησης της Προστατευόμενης Περιοχής Δάσους Δαδιάς-Λευκίμης-Σουφλίου" το οποίο προετοιμάστηκε από τη WWF Ελλάς το 2000 και εφαρμόστηκε για μία περίοδο 2 ετών.

Το Σχέδιο παρακολούθησης ανταποκρίνεται στις παραπάνω προδιαγραφές και επιδιώκει την συλλογή στοιχείων σχετικά με την οικολογία της περιοχής, την

παρουσία ειδών αρπακτικών πουλιών και τις ανθρώπινες δραστηριότητες που επηρεάζουν την περιοχή.

Δράση D.2 Μελέτη των μετακινήσεων και της γενετικής ποικιλότητας του μαυρόγυπα

Η δράση αυτή προβλέπει:

Την καταγραφή του πληθυσμού με παρατηρήσεις που συλλέγονται γύρω από τα σημεία φωλεοποίησης.

Την καταγραφή των ζευγαριών που εμπλέκονται σε διαδικασίες ζευγαρώματος και αυτών τα οποία τελικά αναπαράγουν.

Την καταγραφή των φωλιών για τον προσδιορισμό του αριθμού των νεοσσών που επιβιώνουν μέχρι την φάση πετάγματος.

Τη ράδιο-παρακολούθηση και δορυφορική παρακολούθηση συγκεκριμένων ατόμων με σκοπό την καταγραφή του εύρους και κατεύθυνσης των μετακινήσεων των πουλιών.

Όλα τα παραπάνω θα μπορέσουν να προσφέρουν στοιχεία σχετικά με τους λόγους που έχουν οδηγήσει τον πληθυσμό του Μαυρόγυπα σε σχετική σταθερότητα τα τελευταία χρόνια.

Δράση D.3 Λειτουργία του δικτύου τροφικής ενίσχυσης

Η τελευταία αυτή δράση αφορά την λειτουργία του δικτύου τροφικής ενίσχυσης και συγκεκριμένα την τροφοδοσία των ταϊστών με νεκρά ζώα. Η δράση αποτελεί ευθύνη της Νομαρχίας Έβρου η οποία και έχει διαθέσει προσωπικό για την εφαρμογή της.

Ε. Ευαισθητοποίηση και κοινοποίηση αποτελεσμάτων

Το μέτρο Ε του προγράμματος συμπεριλαμβάνει όλες εκείνες τις δράσεις οι οποίες σχετίζονται με την επικοινωνία του προγράμματος με την κοινωνία - τοπική, ακαδημαϊκή και ευρύτερη.

Οι δράσεις που περιλαμβάνονται είναι:

Δράση E.1 Λειτουργία ιστοσελίδας για το πρόγραμμα

Το Internet είναι πλέον αδιαμφισβήτητα ένα σημαντικότατο μέσο παρουσίασης πληροφοριών και ειδήσεων. Η συγκεκριμένη δράση έχει να κάνει με την δημιουργία και λειτουργία του παρόντος δικτυακού τόπου.

Δράση E.2 Επιστημονική συνάντηση με θέμα "Παρόν και μέλλον των βαλκανικών πληθυσμών του μαυρόγυπα"

Αν και ο Μαυρόγυπας διατηρεί την τελευταία αναπαραγωγική του αποικία στην Δαδιά, ο πληθυσμός του απαντάται σε πολλές Βαλκανικές χώρες ιδιαίτερα στην Βουλγαρία. Η συγκεκριμένη δράση έχει σαν στόχο την οργάνωση ενός δια-Βαλκανικού συνεδρίου με σκοπό την ανταλλαγή τεχνογνωσίας και απόψεων με σκοπό την ανάληψη Βαλκανικής δράσης για την προστασία του είδους.

Η επιστημονική συνάντηση θα οργανωθεί προς το τέλος του προγράμματος LIFE, με σκοπό να υπάρχει η δυνατότητα παρουσίασης συγκεκριμένων αποτελεσμάτων από τις δράσεις του.

Δράση E.3 Περιοδικό ενημερωτικό δελτίο

Η έκδοση ενός ενημερωτικού δελτίου έχει σαν σκοπό την δημοσιοποίηση των δράσεων του προγράμματος, ιδιαίτερα προς την τοπική κοινωνία, και την παρουσίαση συγκεκριμένων ειδικών θεμάτων και νέων.

Η περιοδικότητα του δελτίου, το οποίο θα διανέμεται στην περιοχή της Δαδιάς, στους επισκέπτες του κέντρου ενημέρωσης και σε σχετικούς φορείς, θα έχει άμεση σχέση με την πρόοδο των υπόλοιπων δράσεων.

Δράση E.4 Εκστρατεία επικοινωνίας κατά της χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων

Τα δηλητηριασμένα δολώματα αποτελούν μία σταθερή απειλή για τους γύπες και για άλλα αρπακτικά πουλιά. Η συγκεκριμένη δράση έχει να κάνει με την εκτόπωση και διανομή ενός ενημερωτικού φυλλαδίου και δύο αφισών ενάντια στην χρήση των δολωμάτων.

Δράση E.5 Εκλαϊκευμένη αναφορά

Η δράση αυτή σχετίζεται με την προετοιμασία και διανομή μίας εκλαϊκευμένης αναφοράς η οποία θα αποτελεί μία απλοποιημένη τελική αναφορά των δράσεων και των αποτελεσμάτων του προγράμματος.

Ο αποδέκτης της αναφοράς αυτής θα είναι η τοπική κοινωνία αλλά και κάθε άλλος ενδιαφερόμενος που δεν θα κατέχει τεχνική γνώση πάνω στα ζητήματα που αφορούν το πρόγραμμα.

Δράση E.6 MME

Η επικοινωνία με τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, η παρουσίαση του προγράμματος και των στόχων της προστατευόμενης περιοχής αποτελούν το θέμα αυτής της δράσης.

F. Συνολική παρακολούθηση και διαχείριση του προγράμματος

Το τελευταίο μέτρο του προγράμματος έχει να κάνει με τη γενική διαχείριση, η οποία θα πρέπει να εξασφαλίζει αφ' ενός την επίτευξη των στόχων και αφ' ετέρου την τήρηση των κανονισμών του προγράμματος LIFE.

Το μέτρο εξειδικεύεται στις παρακάτω δύο δράσεις:

Δράση F.1 Συνολική διαχείριση

Η διαχείριση του προγράμματος αποτελεί ευθύνη της WWF και εφαρμόζεται με τρόπο που να εξασφαλίζει την καλύτερη αποτελεσματικότητα, μέσω ενός

κεντρικού και ενός τοπικού φορέα και υπό την εποπτεία της μονάδας διαχείρισης προγραμμάτων της WWF.

Δράση F.2 Επιστημονική επιτροπή

Για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή των επιστημονικών δράσεων του προγράμματος, έχει σχηματισθεί μία επιστημονική επιτροπή, η οποία έχει την ευθύνη για τον έλεγχο της προόδου του προγράμματος και την παροχή συμβουλών πάνω σε ειδικά επιστημονικά θέματα¹³.

3.4. Διοίκηση και Χρηματοδότηση

Δικαιούχος του προγράμματος LIFE της Δαδιάς είναι η WWF Ελλάς η οποία διατηρεί και την συνολική ευθύνη για την σωστή εφαρμογή των προβλεπόμενων δράσεων.

Ο συντονισμός του προγράμματος γίνεται σε κεντρικό επίπεδο από την μονάδα διαχείρισης προγραμμάτων της WWF Ελλάς, η οποία είναι και συνολικά υπεύθυνη για την πραγματοποίηση των προγραμμάτων της οργάνωσης.

Πέρα από τη WWF Ελλάς, στο πρόγραμμα συμμετέχει και η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Έβρου, η οποία αποτελεί συνεργάτη του προγράμματος και αναλαμβάνει την ευθύνη υλοποίησης δύο δράσεων. Επίσης για την πραγματοποίηση του προγράμματος συνεργάζεται η Διεύθυνση Δασών Έβρου, η οποία επιβλέπει την εκπόνηση των μελετών και την υλοποίηση των δράσεων.

3.5. Πρόγραμμα LIFE για την Δαδιά

Το Δάσος Δαδιάς -Λευκίμης-Σουφλίου βρίσκεται στο Νομό Έβρου και ανήκει στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, πολύ κοντά στα σύνορα με τη Βουλγαρία και την Τουρκία.

¹³ www.wwf.gr, Πρόγραμμα LIFE

Το δάσος αυτό αποτελεί έναν από τους πιο σημαντικούς βιότοπους της Ευρώπης αλλά και μία από τις πιο καλά διαχειριζόμενες περιοχές της χώρας.

Η περιοχή του Δάσους Δαδιάς αποτελεί ένα χαρακτηριστικό δείγμα μεσογειακού τοπίου το οποίο έχει αναπτυχθεί μέσα από αιώνες ήπιας συνύπαρξης ανθρώπου και φύσης. Η πυκνή βλάστηση αποτελείται κυρίως από ώριμα δάση μαύρης και τραχείας πεύκης καθώς και από δάση βελανιδιάς.

Ο πλούσιος συνδυασμός τοπίων που προκύπτει από τα παραπάνω χαρακτηριστικά, κατατάσσει το δάσος ως τον πιο ιδανικό βιότοπο για τη διαβίωση των αρπακτικών πουλιών. Στην περιοχή φιλοξενούνται 36 από τα 38 είδη αρπακτικών πουλιών της Ευρώπης, μεταξύ των οποίων πολλά σπάνια είδη, όπως είναι ο βασιλαετός και ο κραυγαετός.

Το δάσος είναι από τις μοναδικές περιοχές της Ευρώπης στην οποία συμβιώνουν τόσα διαφορετικά είδη αρπακτικών πουλιών και η μοναδική όπου ταυτόχρονα απαντώνται τα τρία από τα τέσσερα διαφορετικά είδη γυπών της Ευρώπης.

Από όλα τα είδη που φιλοξενούνται στο δάσος, ξεχωρίζει ο μαυρόγυπας ο οποίος αποτελεί και το είδος «σημαία» της περιοχής. Ο μαυρόγυπας διατηρεί στο δάσος την μοναδική αναπαραγωγική αποικία στην Ελλάδα και τα Βαλκάνια και μία από τις τελευταίες στην Ευρώπη.

Το πρόγραμμα LIFE με τίτλο «Προστασία των αρπακτικών πουλιών του Δάσους Δαδιάς», εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το καλοκαίρι του 2002, μετά από σχετική πρόταση του WWF Ελλάς.

Το πρόγραμμα έχει συνολικό προϋπολογισμό 1.5 εκατομμύρια €, ο οποίος καλύπτεται κατά 60% από την Ευρωπαϊκή Ένωση και κατά 40% από το WWF Ελλάς. Το πρόγραμμα αυτό όπως θα δούμε στην συνέχεια εφαρμόζει δράσεις για τη μελέτη και παρακολούθηση του δάσους και των αρπακτικών πουλιών, για την υλοποίηση παρεμβάσεων στους πυρήνες του δάσους, προκειμένου να

βελτιωθεί ο βιότοπος των αρπακτικών πουλιών και η ανάληψη δράσεων επικοινωνίας και ευαισθητοποίησης.

Συνοπτικά, οι κυριότερες δράσεις του προγράμματος είναι οι εξής:

Διαχειριστικό σχέδιο για τον Μαυρόγυπα. Η προστασία και η διαχείριση των αρπακτικών αλλά και άλλων ειδών απαιτεί εκτενή μελέτη και σωστό σχεδιασμό. Για τον λόγο αυτό μια από τις πρώτες δράσεις του προγράμματος έχει να κάνει με την προετοιμασία ενός κειμένου το οποίο να περιγράφει πλήρως την κατάσταση του πληθυσμού στην περιοχή και να προτείνει μέτρα για την ολοκληρωμένη διαχείριση και προστασία του. Το «σχέδιο» αυτό θα αποτελεί τη βάση πάνω στην οποία υλοποιούνται οι υπόλοιπες δράσεις του προγράμματος.

Παρακολούθηση της προστατευόμενης περιοχής και του Μαυρόγυπα. Όποια προσπάθεια για προστασία και διαχείριση κάποιας περιοχής, ή κάποιου είδους θα πρέπει να συνοδεύεται από ένα ολοκληρωμένο σύστημα επιστημονικής παρακολούθησης, προκειμένου να εντοπίζονται τα προβλήματα και να αξιολογούνται τα αποτελέσματα των προσπαθειών προστασίας.

Η παρακολούθηση της Προστατευόμενης Περιοχής Δαδιάς, βασίζεται σε ένα ολοκληρωμένο σύστημα που προετοιμάστηκε το 2000 από τη WWF και το οποίο σύστημα συνδυάζει την παρακολούθηση και καταγραφή χαρακτηριστικών στοιχείων του δάσους, των αρπακτικών πουλιών και των ανθρώπινων δραστηριοτήτων.

Συντήρηση δασικών ανοιγμάτων. Ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά του δάσους Δαδιάς που εγγυάται τη διατήρηση των αρπακτικών πουλιών, είναι το «μωσαϊκό» βλάστησης το οποίο δίνει την δυνατότητα στα αρπακτικά να βρίσκουν χώρους να φωλιάζουν και να κρύβονται και χώρους για να κυνηγούν την τροφή τους.

Η διατήρηση αυτού του χαρακτηριστικού αποτελεί και μέρος του προγράμματός LIFE, και έχει να κάνει με τον καθαρισμό και τη καλλιέργεια των δασικών ξέφωτων που έχουν κλείσει από την επέκταση του δάσους σαν αποτέλεσμα της μείωσης της βόσκησης και του πληθυσμού των άγριων φυτοφάγων ζώων.

Κατασκευή μικροφραγμάτων. Συμπληρώνοντας το στόχο της προηγούμενης δράσης, η κατασκευή μικρών φραγμάτων θα δημιουργήσει λιμνούλες, οι οποίες θα αυξήσουν το διαθέσιμο νερό για τα ζώα και τα πουλιά ειδικά τους καλοκαιρινούς μήνες, και θα οδηγήσει σε αύξηση των αμφίβιων που αποτελούν και βασική τροφή για πολλά αρπακτικά πουλιά.

Δημιουργία νέων σημείων τροφικής ενίσχυσης. Η δημιουργία του χώρου τροφοληψίας στην περιοχή της Δαδιάς υπήρξε μια δράση πολύ σημαντική για την προστασία και πληθυσμιακή αύξηση των Μαυρόγυπων. Την σημερινή εποχή, τα αριθμητικά δεδομένα για την αφθονία νεκρών ζώων στη φύση δεν φαίνεται να έχουν αλλάξει, αφού ο αριθμός των κτηνοτροφικών και των άγριων φυτοφάγων ζώων δεν έχει αυξηθεί ώστε να αποτελούν επαρκή πηγή τροφής.

Συνεπώς η μεταφορά νεκρών ζώων στο χώρο τροφοληψίας συνεχίζει να αποτελεί αναγκαίο μέτρο για τη διατήρηση των γυπών. Το μέτρο αυτό εφαρμόζεται σε πολλές χώρες που ενισχύουν τροφικά τους γύπες.

Ενημέρωση / ευαισθητοποίηση. Η τοπική κοινωνία, οι φορείς και η WWF Ελλάς έχουν συνεισφέρει καταλυτικά στην πραγματοποίηση των δράσεων στην περιοχή. Η WWF μέσα από συνεχείς δράσεις ελπίζει να συνεχίσει αυτήν την παράδοση καλής συνεργασίας, κρατώντας την τοπική κοινωνία και τους επισκέπτες της περιοχής ενήμερους για την πρόοδο του προγράμματος αλλά και για διάφορα ζητήματα προστασίας που αξίζουν ιδιαίτερης προσοχής¹⁴.

¹⁴ www.wwf.gr, Πρόγραμμα LIFE

3.5. Φορέας διαχείρισης Δαδιάς

Η ανακήρυξη του Εθνικού Πάρκου Δάσους Δαδιάς αποτελεί γεγονός. Επιπλέον, από φέτος άρχισε να λειτουργεί ο Φορέας Διαχείρισης, ο οποίος θα επιτελέσει σημαντικό ρόλο στον συντονισμό των δράσεων διαχείρισης στην περιοχή, αλλά και στην επικύρωση της κοινωνικής συναίνεσης, αφού το διοικητικό του συμβούλιο απαρτίζεται από εκπροσώπους των περισσότερων αρμόδιων φορέων. Όμως για να φτάσουμε έως εδώ, προηγήθηκαν πολύχρονες προσπάθειες ευαισθητοποίησης, διαλόγου και εφαρμογής μιας σειράς προγραμμάτων που στόχο είχαν την προστασία της περιοχής μέσω της ορθολογικής διαχείρισης. Τα προγράμματα ξεκίνησαν το 1985, από τα υπουργεία Γεωργίας και ΠΕΧΩΔΕ, τη Γραμματεία Νέας Γενιάς, τη Νομαρχία Έβρου, τη Δασική Υπηρεσία και το WWF Ελλάς. Η δεκάχρονη παρουσία του WWF Ελλάς στη Δαδιά βοήθησε να δημιουργηθεί οικολογική συνείδηση και να τεθούν οι βάσεις για τη διαχείριση της περιοχής μέσω της σύνταξης τριών σχεδίων. Πρόκειται για το πρώτο ολοκληρωμένο σχέδιο διαχείρισης (1995) στο οποίο στηρίχθηκε και η δημιουργία του Εθνικού Πάρκου, για το πρώτο ολοκληρωμένο σχέδιο παρακολούθησης των βασικών παραμέτρων του δάσους (2001) και για το πρώτο, επίσης, σχέδιο διαχείρισης του πληθυσμού του μαυρόγυπα (είδος-έμβλημα του δάσους), που ολοκληρώθηκε πρόσφατα με την υποστήριξη του προγράμματος «LIFE».

Κοινό στοιχείο των τριών σχεδίων είναι ο προσδιορισμός του σκοπού διαχείρισης που δεν είναι άλλος από τη διατήρηση των οικολογικών και πολιτισμικών αξιών. Τα αρπακτικά πουλιά, τα ώριμα δάση πεύκων και βελανιδιάς, το ποικίλο φυσικό τοπίο, η ιστορία και οι παραδόσεις αυτής της θρακιώτικης γωνιάς συνιστούν το μωσαϊκό των αξιών που μαζί με τις σύγχρονες κοινωνικές απαιτήσεις θα δώσουν τον ρυθμό της ανάπτυξης. Κοινή συνισταμένη των προγραμμάτων του WWF Ελλάς είναι η συμμετοχή φορέων και κατοίκων σε όλες τις δράσεις προστασίας, ώστε μέσα από αυτές να κατανοήσουν ότι πέραν των αρπακτικών πουλιών, κατέχουν και οι ίδιοι το προνόμιο να ζουν σε μια περιοχή με σπάνια φυσική κληρονομιά, η οποία μπορεί να αποτελέσει βασικό άξονα ανάπτυξης. Έτσι θα μπορούσαν να

κατακτήσουν αρμονικότερη συνύπαρξη με τη φύση και, αναμφισβήτητα, καλύτερη ποιότητα ζωής.

Στη διάρκεια των χρόνων που εφαρμόζονται τα προγράμματα προστασίας του δάσους Δαδιάς έχουν σημειωθεί πολλές επιτυχίες που έχουν κάνει την περιοχή να ξεχωρίζει ως παράδειγμα προστασίας και διαχείρισης. Κάποια από αυτά είναι:

Η συμπληρωματική τροφοδοσία και η προστασία των φωλεών του μαυρόγυπα, η οποία βοήθησε στην επιβίωση του είδους, του οποίου ο πληθυσμός είχε μειωθεί δραματικά στη δεκαετία του 1970 σε 25 πουλιά, ενώ σήμερα φτάνει τα 90-100 άτομα στην περιοχή. Επίσης, 10-15 πουλιά μετακινήθηκαν μόνιμα στη γειτονική Βουλγαρία από όπου είχαν εξαφανιστεί επί 50 χρόνια, γεγονός που αποδεικνύει την αξία αυτού του τελευταίου αναπαραγόμενου πληθυσμού για την εξάπλωση του είδους σε περιοχές που κάποτε φώλιαζε.

Η παύση της κοπής δένδρων που φιλοξενούν φωλιές αρπακτικών πουλιών και η αλλαγή της εποχής υλοτομίας κοντά στις θέσεις αυτές, από άνοιξη σε φθινόπωρο, όταν πια έχει τελειώσει η αναπαραγωγή των πουλιών, αποδεικνύει ότι οι δασεργάτες έχουν κατανοήσει τις νέες συνθήκες και διατίθενται να αλλάξουν παραδοσιακές συνήθειες και να προσαρμοστούν στις ανάγκες των πουλιών χωρίς να βλάπτονται οικονομικά.

Η καλά οργανωμένη δασο-πυροφύλαξη και καταστολή των πυρκαγιών, δηλώνει ότι όλα αυτά τα χρόνια το δάσος Δαδιάς, κατέχει εξέχουσα θέση στις προτεραιότητες των υπηρεσιών, αλλά και των κατοίκων που έχουν αποδείξει έμπρακτα την αγάπη τους για το δάσος με άμεση συμμετοχή.

Τέλος, η διαχείριση των επισκεπτών με οργάνωση και ελεγχόμενη πρόσβαση είχε ως αποτέλεσμα να μην υπάρξει καμία επίπτωση στα αρπακτικά πουλιά στα δέκα χρόνια εφαρμογής οικοτουριστικών προγραμμάτων στο χωριό της Δαδιάς.

Ομως, αρκούν αυτά τα επιτεύγματα για να υποστηρίξει κανείς ότι η διαχείριση του δάσους Δαδιάς είναι σε καλό δρόμο; Σίγουρα όχι, όταν δεν έχουν εκλείψει σοβαρές απειλές, όπως η παράνομη χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων για θηρευτές (αλεπούδες, ασβόι, λύκοι) που προκαλούν δευτερογενώς τον θάνατο των αθώων γυπών. Όταν οι φυσικές τροφικές πηγές των γυπών δεν αρκούν για να τους θρέψουν, διότι δεν έχουν ακόμη ληφθεί οι διαχειριστικές αποφάσεις υπέρ της αύξησης της κτηνοτροφίας και των πληθυσμών των άγριων

θηλαστικών, πολλά από τα οποία είναι και θηρεύσιμα είδη. Όταν η φύλαξη είναι ανεπαρκής για να παρακολουθήσει τις παράνομες δράσεις. Και σίγουρα όχι, όταν οι νέοι συνεχίζουν να εγκαταλείπουν τις πόλεις και τα χωριά της περιοχής (με εξαίρεση εκείνο της Δαδιάς που ακόμη αντιστέκεται) διότι οι συμβατικοί τρόποι διαχείρισης αγροτικής και δασικής γης, δεν μπορούν να δώσουν πλέον την πρόσκαιρη οικονομική ευημερία που κάποτε προσέφεραν.

άραγε, πόση ακόμη δουλειά χρειάζεται για να εκλείψουν οι παράνομοι χρήστες δολωμάτων; άραγε, πόση ακόμη δουλειά χρειάζεται για να πιστέψουν όλο και περισσότεροι κάτοικοι ότι ζουν σε ένα αναμφισβήτητο σημαντικό Εθνικό Πάρκο, και ότι με αυτήν την ταυτότητα και μόνο, μπορούν να κάνουν θαύματα; Σίγουρα απαιτείται ακόμη πολλή δουλειά. Όμως η πρόκληση είναι εδώ για όποιον πραγματικά θέλει να αποθέσει το λιθαράκι του στη Διαχείριση (με δέλτα κεφαλαίο) της περιοχής, έχοντας την τόλμη να αποχρωματίζει από τα χρώματα της πολιτικής τις πράξεις εκείνες που θα εγγυηθούν διαχρονικά τη διασφάλιση ενός υγιούς και βιώσιμου Εθνικού Πάρκου στο Δάσος Δαδιάς -Λευκίμμης- Σουφλίου.

3.6.Κοινή υπουργική απόφαση

Η δράση του WWF Ελλάς

Από το 1992 το WWF εκπονεί προγράμματα προστασίας του μαυρόγυπα στη Δαδιά του νομού Έβρου, συμβάλλοντας στη σταθεροποίηση του πληθυσμού του είδους στην περιοχή. Στη δεκαετία του '70 επισημάνθηκε η μεγάλη οικολογική σημασία του δάσους της Δαδιάς. Την ίδια περίοδο άρχισε μια εντατική προσπάθεια ανάπτυξης της δασοπονίας του νομού Έβρου, μέσα από το πρόγραμμα "Έβρος" του οποίου η χρηματοδότηση γινόταν από τη Διεθνή Τράπεζα. Εκτιμώντας τις πιθανές αρνητικές επιπτώσεις στο βιότοπο, οι δύο μεγαλύτερες οργανώσεις για την προστασία του περιβάλλοντος, η Διεθνής Ένωση για την Προστασία της Φύσης (IUCN) και το WWF International, σε συνεργασία με το Εθνικό Συμβούλιο Περιβάλλοντος και Χωροταξίας, προώθησαν μελέτη αξιολόγησης των ορεινών και ημιορεινών ζωνών της περιοχής Έβρου σε σχέση με τα αρπακτικά πουλιά. Αυτή η μελέτη αποτέλεσε

τη βάση για την πρώτη υπουργική απόφαση στο πλαίσιο του Ν. 360/76 'Περί Χωροταξίας και Περιβάλλοντος' για την προστασία της περιοχής του δάσους της Δαδιάς, με την οποία ορίστηκαν οι ζώνες αυστηρής προστασίας -γνωστοί και ως 'πυρήνες'- και η περιφερειακή ζώνη.

Για την εξασφάλιση της φύλαξης και της ειδικής προστασίας της περιοχής, και κυρίως για την εκπόνηση μιας ολοκληρωμένης μελέτης διαχείρισης, το WWF Ελλάς ανέλαβε την εκτέλεση ενός ολοκληρωμένου κοινοτικού προγράμματος (ACNAT). Αυτό το πρόγραμμα περιλάμβανε τη σύνταξη μιας Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης (ΕΠΜ) για την περιοχή, τον εξοπλισμό και τη λειτουργία ενός κέντρου επισκεπτών, την προώθηση οικοτουριστικών και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων, και την υποστήριξη δράσεων φύλαξης και πυροφύλαξης του δάσους. Το WWF Ελλάς, θεωρώντας την προστασία της περιοχής μοναδική λύση για τη διάσωση του μαυρόγυπα, κατέθεσε, το 1995, την ΕΠΜ για όλη την έκταση της προστατευόμενης περιοχής, και ένα ειδικό διαχειριστικό σχέδιο για τις ζώνες αυστηρής προστασίας στα υπουργεία ΠΕΧΩΔΕ και Γεωργίας. Στη συνέχεια η οργάνωση πρόβαλε το αίτημα για υπογραφή ενός Προεδρικού Διατάγματος που θα εξασφάλιζε τη μόνιμη νομική προστασία του δάσους της Δαδιάς. Η υπογραφή αυτού του διατάγματος εκκρεμεί ακόμη. Μετά το τέλος του ACNAT, το 1995, το WWF Ελλάς συνέχισε να δραστηριοποιείται στην περιοχή εκπονώντας ακόμη δύο προγράμματα.

Στόχος αυτών των προγραμμάτων είναι η παρακολούθηση των αρπακτικών πουλιών, η μελέτη της δυναμικής του του πληθυσμού του μαυρόγυπα, η ευαισθητοποίηση του κοινού και η οργάνωση του οικοτουρισμού. Συνοπτικά, οι κυριότερες δραστηριότητες του WWF Ελλάς στην περιοχή της Δαδιάς είναι:

Η σύνταξη Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης για το δάσος Δαδιάς.

Η σύνταξη Ειδικού Διαχειριστικού Σχεδίου για τις ζώνες αυστηρής προστασίας.

Η προώθηση σύνταξης και υπογραφής Προεδρικού Διατάγματος για την ανακήρυξη της περιοχής σε Εθνικό Πάρκο.

Η επιστημονική παρακολούθηση των πουλιών και των βιοτόπων τους.

Η ευαισθητοποίηση του κοινού και η δημιουργία υποδομής για τον οικοτουρισμό.

Χάρη στην παρουσία του WWF Ελλάς και τη συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας, το δάσος της Δαδιάς και, μαζί του, οι πληθυσμοί των σπάνιων αρπακτικών προστατεύονται ουσιαστικά. Για να βελτιωθεί όμως ακόμη περισσότερο η κατάσταση, χρειάζεται να υπογραφεί το Προεδρικό Διάταγμα ή η Κοινή Υπουργική Απόφαση (ΚΥΑ) που θα ανακηρύξει την περιοχή σε Εθνικό Πάρκο, βάσει της νομοθεσίας του ΥΠΕΧΩΔΕ (ν. 1650/86).

Προς αυτή την κατεύθυνση συνεχίζει να αγωνίζεται το WWF Ελλάς.

Συμπεράσματα

Στην μελέτη αυτή αναλύσαμε και εξετάσαμε με λεπτομέρεια την περίπτωση της προστασίας του περιβάλλοντος και τις πολιτικές που ακολουθούνται για την προάσπιση αυτού.

Επίσης εξετάσαμε την περίπτωση των προστατευόμενων περιοχών και πόσο αναγκαία είναι η προάσπιση τους προκειμένου να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα κάποιας σπάνιας χλωρίδας και πανίδας.

Μελετήσαμε την περίπτωση του δάσους Δαδιάς και είδαμε ότι πολύ σημαντικές οργανώσεις σε συνεργασία με τους αρμόδιους φορείς επιδιώκουν την προστασία του προκειμένου να βοηθήσουν στην επιβίωση ορισμένων σπάνιων πτηνών.

Το δάσος της Δαδιάς αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα βιότοπου που χρήζει ιδιαίτερης προστασίας. Έχει ευρέως αναγνωριστεί ότι το δάσος φιλοξενεί ορισμένα από τα πιο σπάνια ζώα και για τον λόγο αυτό θα πρέπει να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα τους.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει κατανοήσει την σημαντικότητα της ύπαρξης του συγκεκριμένου δάσους και για τον λόγο αυτό έχει λάβει και σημαντικά μέτρα στα προγράμματα LEADER+ και INTERREG.

Επίσης η WWF έχει αναλάβει την προώθηση του προγράμματος LIFE το οποίο όπως είδαμε ασχολείται αποκλειστικά με το δάσος της Δαδιάς και την βιωσιμότητα του.

Διαπιστώνουμε λοιπόν ότι το φυσικό περιβάλλον είναι ο σημαντικός πλούτος της χώρας μας και ένα από τα σημαντικότερα και πιο ξεχωριστά χαρακτηριστικά.

Η προστασία του είναι ευθύνη όλων μας και όχι μόνο των αρμοδίων φορέων. Συνεπώς η ενημέρωση των πολιτών θα πρέπει να ξεκινά από πολύ νωρίς προκειμένου να επιτευχθεί ευαισθητοποίηση και συνεπώς και περιορισμός της ρύπανσης.

Το δάσος της Δαδιάς έχει καταφέρει να προστατεύει σε μεγάλο βαθμό ωστόσο όπως είδαμε υπάρχουν ορισμένα προβλήματα τα οποία χρήζουν άμεσης αντιμετώπισης προκειμένου να συνεχιστεί η αποδοτική προστασία του δάσους.

Ένα από τα σημαντικότερα θέματα που θεωρείται ότι θα επιφέρει λύση στα διάφορα προβλήματα είναι αυτό της σωστής και αποδοτικής διαχείρισης.

Η σωστή διαχείριση των προγραμμάτων προστασίας του δάσους θα μπορέσει να επιλύσει τα διάφορα προβλήματα και να δώσει λύσεις σε τυχόν νέα.

Ωστόσο εξίσου σημαντικό θέμα είναι και η ύπαρξη προγραμματισμού. Λέγοντας ύπαρξη προγράμματος εννοούμε ότι υπάρχουν οι βάσεις πάνω στις οποίες θα κινηθούν οι αρμόδιοι φορείς.

Συνεπώς θα λέγαμε ότι ο συνδυασμός προγραμματισμού και σωστής διαχείρισης μπορεί να οδηγήσει σε αποδοτικά αποτελέσματα σε ότι έχει να κάνει με τα περιβαλλοντικά θέματα.

Κλείνοντας θα λέγαμε ότι το δάσος της Δαδιάς αποτελεί έναν εξαιρετο βιότοπο ο οποίος χρήζει άμεσης και αποδοτικής διαχείρισης προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα διάφορα προβλήματα του και να εφαρμοστούν με επιτυχία τα κοινοτικά ή μη προγράμματα για την προάσπιση της βιωσιμότητάς του.

Βιβλιογραφία

Charles, W., 1979, "Natural Resources Economics", John Wiley and Sons

Γκατζογιάννης, Σ., 2003, «Για μια σύγχρονη ελληνική δασοπονία, Ιστορική αναδρομή, ανασκόπηση της τρέχουσας κατάστασης και προτάσεις ανάπτυξης», Θεσ/νίκη

Γκατζογιάννης, Σ., Κολέτσος Κ., 2001, «Η διαχείριση των δασών στην Ελλάδα, σύγχρονες αναγκαιότητες», Εισήγηση στην Ημερίδα AGROTICA 2001.

Δημοσυνεταιριστική Εταιρία «Έβρος ΑΕ», 2006

ΕΚΠΑΑ, 2001, «Το 6^ο Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον», ΕΚΠΑΑ

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 1998, «Εγχειρίδιο περιβαλλοντικής αξιολόγησης των σχεδίων περιφερειακής ανάπτυξης και των προγραμμάτων των Διαρθρωτικών Ταμείων της Ε.Ε», Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Κασιούμης, Κ., Παπαναστάσης, Β., Γεράκης, Π., Λεγάκης, Α., Γκατζογιάννης, Σ., Ντούρος, Γ., Πρωϊμάκης, 1998, «Προστατευόμενες περιοχές: Ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης και διατύπωση προτάσεων για τη βελτίωση του συστήματος των Προστατευόμενων Περιοχών στην Ελλάδα», Υπουργείο Γεωργίας

Κοινοτική Πρωτοβουλία Interreg III, 2005

Κώττης Γ.Χ., 1994, «Οικολογία και Οικονομία», Εκδόσεις Παπαζήση

Κωττής, Χρ., 1975, «Οικονομική της Προστασίας του Περιβάλλοντος», Παπαζήσης

Μπεριάτος Η., 1998., «Προτάσεις για μια σύγχρονη πολιτική για τα δάση και το φυσικό περιβάλλον», Υπουργείο Γεωργίας.

Μπεχράκης Δ., Γικόνου Μ. και Σκυλάκος Α., 1993, «Πόρισμα Διακομματικής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής για τη μελέτη σε βάθος του προβλήματος των πυρκαγιών και την υπόδειξη τρόπων οργάνωσης και μέσων για τη μακροπρόθεσμη και αποτελεσματική αντιμετώπισή του», Βουλή των Ελλήνων.

Ξεπαπαδέας, Α., 2004, «Περιβάλλον», Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

Προεδρικό Διάταγμα 1180/8, 1981

Σκαρτσή, Δ., 2005, «Δάσος Διαδιάς: Διαχείριση και προστασία», WWF Ελλάς

Σκούρτος Μ., Σ., & Σοφούλης Κ., Μ., 1995, «Η περιβαλλοντική πολιτική στην Ελλάδα», Εκδόσεις Τυπωθήτω

ΥΠΕΧΩΔΕ, 2005

Υπουργείο Γεωργίας, 2001, «Η Κοινοτική Πρωτοβουλία LEADER+», Υπουργείο Γεωργίας

www.wwf.gr, Πρόγραμμα LIFE